

מהדורת 'קדן טלל' מרבה

שנה"י (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

יָהוּ

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הכתר והמכור

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" טרדיה
ע"ש ב"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | טבע נשמות ישראל
לקיים המצוות
מילתא חדת"א

יב | מעלה לבנים
נצוץ אורה הסודי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ר | יש לכוך לבו
על שזכינו להזכיר שמו
איצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחדת בחיים • אביר יעקב • מטלל בית הדין • שו"ת כהלכה • בעל העקידה

פתוחי חותם | בזכות קדשת ישראל ואחדותם זכה משה למעלתו ד
מאמרי אדמו"ר הזקן | בשעת מתן תורה נתנה הוראה לאדם לבל ישבר מקף
שלאחר ההצרה מחשיף לו דהנה לכאורה וכי הצרף הקדוש ברוך הוא ה
קדשת לוי | כשזוכה להתעוררות אבהה או יראה מיד יעשה איזה מצוה כדי
שתשאר בו ההתעוררות ה
לקוטי הלכות | רבוי אור הוא הריסה ה
ישור דברי אמת | יסוד כל התורה - אמונה ודבקות השי"ת ה
לקוטי שיחות | כיצד יתכן שעשרת הדברות פותחות בלשון מצרי ו
צמח ה' לצבי | 'אלהים אחרים' רמז לעובד לתאוותיו ו
דברי ישראל | בשעת התפלה יהיה כאלו כל מלאכתו עשויה ו
יסוד אמונה | הקב"ה ברך הן את יום השבת והן את האדם המקדש את
השבת ז
תולדות אדם | רתיחה מתוך יראה סימן לרחוק ז
צמח ה' לצבי | רמז בדרך צחות על הבוטחים על עשרם ז
ויקח יעקב | תשובה מועילה גם לשלשת העברות החמורות ז
אמרי אש | דברים הקשים כגידיו שנאמרו לישראל ז
ייטב לב | הטעם שישראל אינם יכולים לחזור מקבלת התורה ח
דרך חיים | שמירת הגבולין על מצות הגבלה ח
ויאמר שאול | ענשו של המבזה תלמידי חכמים ח
בית מאיר | עברה גוררת עברה ח
תפארת יהונתן | הכרעת הדיו כנגד ידיעת האמת על פי רוח הקדש ט
פנתות אור | ושיבת משה רבנו יחידי בדין מפאת רוח הקדש ששרתה עליו ט
יעלת חן | עמידת בפעלי הדינים בתחלת הדיו ט
מעשי צדיקים ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

באר משה | התורה והמצוות הם אורות קדושים עליונים שאינם משגים שנתלבשו
כדי שיהא לנו תפישה בהם א
תפארת עזיאל | למוד התורה מסייע לאדם שלא תהא לו רגילות בעבודת ה'
הפנימית א
לקט אמרי קדש | התלהבות והתעוררות על ידי למוד התורה מעלה עשרת
מונים מהתעוררות על ידי ספרי מוסר א
מכתב קדש | מכתב קדש ששלח לאנ"ש אחרי הסתלקות אביו בענין שקידת
התורה והתקשרות לצדיקים א
באר מים חיים | יש לברך לבוורא על שזכנו להזכיר שמו שהוא תענוג ושמחה
שאין כמותו ב
ישועות אברהם | ג' שלבים בדבקות התורה: אתערותא דלתתא; אתערותא
דלעילא; קדוש האברים ב
תפארת שלמה | ברפת התורה - הכנה בדחילו ורחימו קדם הלמוד ב
תורת אמת | העוסק בתורה כונתו צריכה להיות ברוחה לבחר בחיים הנצחיים
כשם שהעוסק במשא ומתן כונתו ברוחה להשיג רוחים ב
שפת אמת | ברפת התורה לאחריה - השפעת הלמוד על הזמן שאחרי
הלמוד ג
דברי יואל | באור נפלא בטעם הדבר שבברפת המזון נכתב בתורה הברכה שלפניה
ואלו בברפת המזון הברכה שלאחריה ג
שם משמואל | על ידי שאין לאדם קנין בתורה היא חביבה עליו בכל יום ג
בת עין | הכנה לקבלת התורה על ידי התחזקות באמונה ובטחון ג
דברי בינה | הקדמה לקבלת התורה - הכנה במעלתו בלא גאות והתנשאות ד
דברי אמת | עשר עבודת הבורא - דבקות ד
פתוחי חותם | המקום את המצות פראוי בורא חילות של מלאכים ד
באר יעקב | בקבלת התורה היו כל ישראל שוים במעלה ד

בס"ד

קו מענה הלכה

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת יתרו

מעלת וקדשת התורה

באר משה

רבי משה מקוֹנִיץ זיע"א
התורה והמצוות הם אורות קדושים
עליונים שאינם משגים שנתלבשו כדי
שיהא לנו תפישה בהם

ידוע ומספם מכל הקדמונים, שהאור
ופנימיות התורה הקדושה הוא
ממש קדשת השם יתברך ברוך הוא,
עצמותו יתברך מעצמות ההויה ברוך הוא,
אף מפני שעצמותו יתברך הוא אין סוף
ובלתי אפשרי לשום נברא שבעולם להשיג
עוצם קדשתו, לזה הכרח בכיכול לצמצם
עוצם בהירותו באותיות התורה הקדושה
ככיכול להתלבש בה, והאותיות הקדושים
מתורתינו הקדושה המה בחינת הלבוש אל
קדשתו יתברך.

וכשהאדם מישראל יושב ללמד בדחילו
ורחימו ובפנימיות פונת הלב,
נמשך עליו גדל הקדושה מעצם קדשתו
יתברך השורה בתוך האותיות. וכמו כן
בקיום המצות, שהעוסק בהם הוא בגשמיית,
אבל בפנימיות ובשגשג העליון המה אורות
רוחניות ובהירים עד אין חקר, אף מעמק
המשג וקוצר המשיג הכרחו המצות
להתלבש ולהתצמצם בדברים גשמיים בכדי
להשיג העליון מתחתון.

והעקר שלא לקיים התורה והמצות בגשמיית
לכד אף מצות אנשים מלמדה, כי
אם להעמיק כל אחד בשכלו עד מקום שידו
מגיעת להשיג העליון מתחתון, ולהיות האדם
בבחינת הסלם מצב ארצה וראשו מגיע
השמימה, ולידע בקרבו נאמנה שכל ספורי
מעשיות התורה הקדושה ועניגי עסק המצות
בגשמיית, המה אף בחינת הלבושין שנתלבש
בהם עצם אלהותו וקדשתו יתברך הבלתי
משג, והמשכיל יתן דעתו ולבו על זה
להפשיט אותה מלבושיה ולבוא אל הסוד
ופנימיות התורה והמצות בשורשן העליון
במרום, והכל כשיחנהג ככל עניניו בגדל
השלמות והתמימות (פרשת בראשית):

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליץ זיע"א
למוד התורה מסייע לאדם שלא תהא
לו רגילות בעבודת ה' הפנימית

הכלל הוא שאי אפשר לאדם להיות תמיד
עוסק בדבר אחד, אלא שיהא דבר
הפסק ביניהם, כגון אם אדם היה מתפלל

תמיד לפני השם יתברך ברוך הוא, לא
היה אליו יראה כל כך, כי היה מרגל לפני
השם יתברך ולא היה היראה כל כך גדולה,
לכך אין רשאי אדם להתפלל יותר משלוש
תפלות שתקנו אנשי כנסת הגדולה.

ועל כן הצריך הקדוש ברוך הוא לתת
התורה לישראל, מפני טעם זה, כי
להתפלל תמיד לפניו אי אפשר כמו שכתבנו,
וללכת בטל מכל שכן אי אפשר - שהוא
מביא חס ושלום לידי עברות וכדומה. על
כן נתן הקדוש ברוך הוא התורה שהיא
מדברת בדברים הגשמיים, למשל ראובן
הלוה לשמעון וכדומה שהוא ענין אחר.

ולפי זה שמא תאמר על ידי כן יהיה נפרד
מעבודתו יתברך, אל תאמר כן, אלא
אדרבה שהוא קיומה של יראה, תדא מפני
שאם יהיה תמיד מרגל לפני השם יתברך
לא יהיה עליו כל כך יראה, ועל ידי התורה
נתקן. ועוד כי התורה עצמה אף על פי
שהיא מדברת בדברים הגשמיים, אף על
פי כן היא קדש קדשים והיא מביאה לידי
היראה מכח האותיות הקדושים וכו'.

ועקר הוא כי אי אפשר לעסק תמיד
בדבר אחד אלא אם כן היה הפסק
דבר ביניהם, לכך הצרכה התורה להיות,
כדי להפריד האדם שלא יהיה תמיד מרגל
לפניו יתברך.

ואף על פי שמדמה לו שכל זמן שעוסק
בתורה יצא היראה מלבו ועוסק
בדבר הגשמי, כגון ראובן הלוה לשמעון
כך וכך שמפנה לבו לדבר אחר, אף על
פי כן מביאה לידי יראה, כי האותיות הם
אור גדול. ומכל שכן כשעוסק בנסתרות
התורה שהם בעצמם רוחניות גדול וכו'.
והעקר הלא שעל ידי שהאדם נפרד מעט
מלפניו יתברך הוא לטובתו, שעל ידי כן
אחר כך הוא יותר ירא וחרד (פרשת וירא):

לקט אמרי קדש

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

התלהבות והתעוררות על ידי למוד
התורה מעלה עשרת מונים מהתעוררות
על ידי ספרי מוסר

פעם אחת באתי אצל אבי הקדוש, ואמר
לי: דע שהעקר שיוכל אדם לשבר
מדותיו הרעות הוא על ידי התורה הקדושה,
ולא על ידי שכלו ועצתו, ולא על ידי
שכל ועצת חברו וגם לא על ידי ספרי

המחקר הבנויים על מדות, ועל דרך המוסר,
רק על פי התורה הקדושה.

והיה אז על שלחנו כמה ספרים, והגביהם
בידי הטהורים, ואמר שרק על ידי
התורה הקדושה יוכל אדם להלייב לבו
כיקוד אש לבק את עצמו להקדוש ברוך
הוא, ולא על ידי שכלו ועצתו, כי אף על
פי שלפעמים נראה לו לאדם שגם על ידי
שכלו או על ידי ספרים הנל נתלהב לבו
להקדוש ברוך הוא, זה אינו רק לפי שעה,
אבל לא להתקיים.

מה שאין כן על ידי התורה הקדושה היא
עומדת לעד, כמו שהתורה הקדושה
היא נצחית, ואף על פי שנראה לו לפעמים
שלא פעלה אצלו התורה הקדושה חס
ושלום, הנה אף על פי שלא פעלה לא לתר
מכל מקום ישאר אצלו הקדושה להבא,
כשיבא אחר כך לעסק באיזה מצוה ובעבודת
הבורא ברוך הוא, אז יתעורר אצלו הכח
של קדשת התורה, ויסייע לו לעבודת הבורא
ברוך הוא (פרשת בראשית):

מכתב קדש

רבי אהרן מטשורנוביל זיע"א

מכתב קדש ששלח לאנ"ש אחרי
הסתלקות אביו בענין שקידת התורה
והתקשרות לצדיקים

אנשי לבבי אשר נפשם קשורה בי ואהבתם
תקוע בלבי באהבת עולם כל תמוט,
המה החסידים אנשי מעשה השוקרים
בעבודת ה' ובתורתו יתגו יומם ולילה,
תטף אמרתי לגבוה יזכו לאור המאיר
בשפע רוחני וגשמי מעתה ועד עולם.

אלקים יחנכם בני ידידי, כבר מרגל
כפומא לאמר טוב לגבר שיחנף
דרכו בפשטיית התורה להגות בה יומם
ולילה, ולשמרה כסדר השלחן ערוך אחת
לאחת, וחלילה להם לדחק את השעה
לעלות במעלות, כי אולי יפסק דרגא
מתותיהו ויפלו חלילה מאיגרא רמה לבידא
עמיקתא, הסו בני הסו, במפלא מכס אל
תדרשו, חבו כמעט רגע עד יתנוססה אבני
גזר על אדמתו, וימלא הארץ דעה את ה',
וביני בני יסמוך דברי לבכם, כי בן הייתי
לאבי ויורני לאמר בדבר אשר אני.

ואם יאמר האומר בהפקירא נחא ליה,
וימעט חמידא דאורייתא לרדה כל
היום להשיג אהבת ה' ויראתו יתברך שמו,

הכנה לקבלת תורה

בת עין

רבי אברהם דב מאבריש זיע"א

הכנה לקבלת התורה על ידי התחזקות באמונה ובטחון

הנה ידוע שעקר ושרש העבודה היא האמונה, כמאמר הכתוב (חבקוק ב ד) 'וצדיק באמונתו יחיה', וגם בטחון כמאמר הכתוב (תהלים לו א) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה', הרי שזהו העקר לבוא תחלה למדת האמונה ובטחון.

אמנם מצודה פרוסה על כל חי, הוא בקשת הפרנסה לחם לאכל וכו', וזהו המצודה שבו נצוד האדם ומבקש לחמו בתבולות וערמומיות וסובר שכחו ועצם ידו תעשה לו, ואינו בוטח ומאמין בה' שבודאי יזמין לו פרנסתו וחייו נפשו כי מאן דהיב חיי דהיב מזוני.

וכמו שאמר הבעל שם טוב זלה"ה שמה שאמרנו חז"ל (אבות פ"ג מט"ז) ומצודה פרוסה על כל החיים, פרוש פרוסה הוא לשון פר"ס בלשון הגמרא, כמאמר חז"ל 'בכדי אכילת פרס', פרוש לחם ופרנסה, וזהו מצודה של פרנסה הוא על כל חי ומחמת זה שטרוד בבקשת פרנסתו בכל מחו ולבו תמיד על פן אין לבו פנוי לעבודת ה', עד כאן דבריו.

אכל כשהוא מסתפל תמיד בחסד ה' איה שהוא פותח את ידו ומשביע לכל חי רצון ומאמין בה' באמונה שלמה ובוטח בו שבעבור חסדו הגדול יזמין לנו את פרנסתנו בלי התחכמות ותרות, ואז יוכל להיות לבו ודעתו פנוי לתורה ומצוות, ואזי בלמוד התורה יאיר ה' עליו אור הקדוש כי תורה אור, וילך ממדרגה למדרגה עד שיזכה להיות בבחינת משכן שישפן בתוכו שכנינתו יתברך כמו שנתפאר לעיל כמה פעמים.

וזהו שאמרנו רז"ל (תנחומא בשלה ט) לא נתנה תורה אלא לאוכלי מן, פרוש, אוכלי מן היה להם בחינת אמונה ובטחון כמאמר הכתוב (ויקרא כ ב) 'זכרתי לך חסד נעוריה וגו' לכתף אחרי במדבר וגו', וגם צדה לא עשו להם' (שמות יב לט), כי האמינו בה' ובטחו בו, על פן נתן להם תמן ושמלתם לא בלתה מעליהם ולא היו טרודים בפרנסה והיה להם פנוי רק לעבודת השם יתברך ועל פן נתן להם התורה.

על פן תמיד יתבונן האדם בחסד ה', רוצה לומר להביא איה שהכל אינו בא רק

שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו שצריך לברך לפניו, שממנו נלמד בכל שפן לברך אתריה, דאם בטרים הלמוד צריך לברך אף שצדין לא השיג מתיקות התורה הקדושה, על אחת כמה וכמה שהוא מברך אחר הלמוד שפריה מתוק לחכו, והוא תאב עוד למלא נפשו ממטעמותיה.

אכל בכרפת המזון גלי קרא שצריך לברך לאתריה דכתיב 'ואכלת ושבעת וברכת', ומינה גילף בקל וחמר דמה פשהוא שבע מברך, כשהוא רעב ומתאנה לא כל שפן, שוב מצאתי סברא זו על הקדמה ספר ההפלא"ה למסכת כתבות (פרשת נשא):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

על ידי שאינו לאדם הגנו בתורה היא חביבה עליו בכל יום

ביום הזה באו מדבר סיני (ט א). ברש"י: מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו.

כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה אמר, כדרך שכתב המהר"ל ז"ל (אור חוש) על אסתר, שאחשורוש רצה לטעם טעם בתולה טעם, מחמת שלא היה לו קנין בגויה ותמיד היה אצלו כבתולה, כמו כן התורה הקדושה, מחמת שאדם אין לו קנין בתורה, על פן בכל יום היא פחדשה, עד כאן תכן דבריו הקדושים.

הטעם שמברכים בכל יום ברכת התורה מתדוש

ויש להוסיף בזה, דהנה בתורה הקדושה יש שני דברים, אחד סדר התורה, שהיא מורה הנהגה לאדם היאך יהיה מנהיג את עצמו, ועוד בה חיות וקדשה והתחדשות שמוספת לאדם העוסק בה, וזהו שאמרנו חז"ל (תנא"ר פ"ח) הקדוש ברוך הוא יושב פנגדו וקורא ושונה עמו.

ועל המדרגה השניה באה הברכה 'נותן התורה', ולכן צריכה ברכה בכל יום, דאף דלא מיפסקי לילות מימים שמחייבין להגות בה יומם וליילה, אם פן לכאורה למה יצטרך ברכה בכל יום. ולהנ"ל נחא דהברכה היא על החיות והתחדשות שזה הוא בכל יום תמיד (שנת תרע"א):

ענין ברכת התורה לעורר האלקות שבתורה

שמעתי מפי אאמו"ר זצלה"ה שבכרפת התורה ענינה לעורר האלקות שבתורה, כענין שאמרנו ז"ל כל העוסק בתורה בלילה שכניה פנגדו (האוינו תרע"ב):

תורה. וזהו ויבחרת בימים למען תחיה. ויש לומר שלזה נרמז בראשי תבות ויבחרת בימים למען תחיה אותיות הראשי תבות של ויצונו לעסוק בדברי תורה:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

ברכת התורה לאתריה - השפעת הלמוד על הזמן שאחרי הלמוד

ושמעתי ממורי זקני ז"ל, מה שהתורה יש ברכה לפניו ולאחריה, הוא כמו בסעודה שיש ברכה לפניו על מה שהזמין השם יתברך לנו האכל, ולאחריה על השביעה מה שמקבל האדם מזון וחיות מן המאכל, ולכן שעור זמן ברכת המזון עובר אחר זמן עפול המזון, פן יש בתורה ברכה לאחריה על מה שזוכין למשך חיות מדברי תורה להיות נבלע בנפש האדם כו'. עד כאן דבריו ז"ל (פרשת חוקת תרנ"ב):

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

באור נפלא בטעם הדבר שבברכת המזון נכתב בתורה הברכה שלפניה ואלו בברכת המזון הברכה שלאחריה

בגמרא (ברכות כא:) אמרו דבברכת התורה כתיב קרא כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו אברכה שלפניה, ומיניה ילפינו נמי שצריך לברך על התורה לאחריה בקל וחמר, ואלו בברכה שעל המזון כתבה תורה שצריך ברכה לאחריה, דכתיב (דברים ט ח) 'ואכלת ושבעת וברכת', וילפינו מינה שצריך גם פן ברכה לפניו בקל וחמר, ואלו בברכה שעל המזון איפכא, הלא דבר הוא.

ואמינא עלה דהכל חד טעמא הוא, דהנה טבעו של אדם אשר בטרים התחיל לאכל, הוא רעב ומתאנה לאכל למלא נפשו כי ירעב, אכל אחרי שפלה סעודתו חלף רעבונו, ולפי שעה קצה וגעלה נפשו במאכל עוד.

מה שאין פן בלמוד התורה הדברים הפוכים, דאחרי שפבר הרגיש האדם נעם מתיקות התורה הקדושה אשר תערב לגפש מנפת צוף וכל טעם, נפשו לא תמלא, אדרבה מעתה יגדל רעבונו ויגבר צמאונו עוד לשמע דבר ה' ולהרוות נפשו בטוב נעמה מפיון טעם בקצה המטה מדבשה. מה שאין פן בטרים התחיל ללמד ועדין לא הרגיש ערבות נעימות מתיקות התורה הקדושה, אינו להוט כל פן אחריה. **ועל** פן בלמוד התורה גלי לן קרא כי

אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. (יט ו). ב"ש"י: לא פחות ולא יותר. זה גם כן בחינת 'הקדמה לתורה', שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום, שיכניס בישראל שני דברים האלו:

לא פחות ולא יותר. הינו, שאל יחשב האדם שהוא הגרוע והפחות שבבשר, ואין לו עוד תקנה חס ושלום לשוב אליו יתברך. כי זה עצת היצר, שיתרשל האדם לגמרי מעבודתו יתברך, וזה בחינת לא פחות.

וגם יכניס בתוכם בחינת ולא יותר, שאם זוכה אדם לעשות איזה מצוה, לא יבוא מזה לידי גאות והתנשאות חס ושלום, שזה בחינת 'ולא יותר'. את אלה הדברים תדבר אל בני ישראל, ותכניס בלבם כל אלו הדברים קדם קבלת התורה (שבועות עמ' טו):

וכן עשו ישראל והתחזקו במדת האמונה והבטחון, וההתחלה היתה מחג המצות היינו מציאת מצרים שיצאו באמונה ואכלו עוגות מצות וטעמו בהם טעם מן, ואחר כך התחזקו עוד בבחינת הבטחון עד שהיה לבם פנוי מכל וכל רק לעבודת השם יתברך, וקבלו את התורה אור על הר סיני עד שפסקה זהמתן שנודדכו מכל סיג ופגם כידוע, ונעשו בחינת משכן ואהל מועד והקדוש ברוך הוא השרה שכירתו בתוך כל אחד ואחד מישראל כמאמר תנ"ל (ראה אלשיך שמות כה ט) על פסוק 'ושכנתי בתוכם' וגו' (פרשת במדבר ד"ה וידבר ה):

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א
הקדמה לקבלת התורה - הכרה במעלתו

פרשת יתרו

בקבלת התורה היו כל ישראל שוים במעלה

פרש רש"י 'כאיש אחד בלב אחד', ונראה לבאר בפילות הלשון בדבריו, דהנה, בעניני 'סור מרע', שיש לומר שהשתוו כל ישראל לאחד, דהלא כל אחד יודע שעליו לשמר שבת, לאכל מאכלים כשרים וכיוצא בזה.

אך בעניני 'עשה טוב', יש הרבה חלוקי דרגות והשגות, ובדרך כלל יש בהם הפרש גדול בין אדם לחברו, כל אחד על פי מעלתו ואיכות עבודתו את בוראו.

לכך בא לחדש כפל הלשון 'כאיש אחד בלב אחד', ללמדנו שבקבלת התורה, אף בעניני 'עשה טוב' השתוו כלם לטובה, ואף פשוטי העם השיגו מדרגת גדולי וקדושי ישראל:

ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחזו במדבר ויחזו שם ישראל נגד ה' וה' אמר אליהם ויקרא אליהם ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (יט ב-ג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בזכות קדשת ישראל ואחדותם זכה משה למעלתו

אפשר לומר, דרבנותו זכרונם לברכה (סנהדרין קו) דרשו על פסוק (לעיל יח ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', שרפו ודיקו מן התורה, לפיכך נתגרה

שרי אפים שרי מאות שרי המשמים ושרי עשרת (יח כא)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המקום את המצות כראוי בורא תילות של מלאכים

אפשר לרמוז לפי מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ד מ"א) דעל ידי מעשים הטובים שהאדם עושה נבראים מלאכים טובים, הני מלי אם עושה לשם שמים בדחילו ורחימו, אבל העושה שלא לשמה אין נבראים מלאכים טובים, ואדרבא הוא מקלקל ולא מתקן.

וזהו שאמר ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל, הם שעושים המצות לשם שמים ונבראים מהם תילות של מלאכים. וקתני ומפרש מי הם הנבראים על ידי מעשיהם הטובים, תילות של מלאכים הם יראי אלהים. **והנה** יראי אלהים אנשי אמת ראשי תבות גימטריא 'אהבה', לרמוז דעושים מיראה ומאהבה, וכל העושה מיראה ואהבה בודאי שכל מדות הטובות כלולות בו, וזהו אנשי אמת שנאי בצע, שפיון שיש בהם יראה ואהבה, בהכרח שיהיו אנשי אמת ושונאי בצע:

ויחזו שם ישראל נגד ה' וה' אמר אליהם ויקרא אליהם ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבני ישראל (יט ב)

באר יעקב

רבי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א

ברצון ה' ובחסדו ולא מכחו של אדם, וכמאמר הפתוב (בראשית ב ו) 'וא"ד יעלה מן הארץ והשקה' וגו', שהענן אינו בודאי כח אנושי כי אם רק חסד ה' ובענן שהוא בחינת חסד הוא משקה את כל פני האדמה.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום קדם קבלת התורה 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך' (יט ט), פרוש, הנה אנכי בא אליך ומזהיר אותך על בחינת ע"ב הענן מרמוז על בחינת חסד גימטריא ע"ב, וענן מרמוז גם כן לבחינת חסד פנ"ל. רוצה לומר שתסתכל תמיד במדת החסד היינו שהכל הוא רק בחסדו יתברך ולא מכחו של אדם, ועל ידי זה תגיע למדת האמונה והבטחון [וכו'].

נבל תבל (יח יח)

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

עקר עבודת הבורא - דבקות

ולשון 'נבל כו', דהנה איתא בחובת הלכות (הקדמה) שעקר עבודתו יתברך - דבקותו חובת הלכות, וזה היה מעלת האבות עליהם השלום, וקדם מתן תורה לא היו צריכים לתורה, אחר כך שכחו זה ונתגשמו אבותינו במצרים, הצרכנו התורה, מצות שמעיות, ועל ידי זה אפשר לבוא להדבקות הגדול בו יתברך והשגת נפלאותיו יתברך כמו הנביאים, יעין שם.

יתרו הזהיר את משה רבנו שהטרדות

וירידוהו ממדרגת הדבקות הרמה

והנה כשאדם בדעה מלישבת ובריאותו ושמחה, נקל לו למי שרוצה ועוסק בזה הדבקות הגדול, מה שאין כן פשאי אדם בריא ואין ראשו צלול כראוי, על כל פנים צריך לראות להתנהג על פי התורה שלא לעבר על כל פנים.

וידוע 'נובלת חכמה של מעלה תורה' (כ"ר יז ה), והדבקות הוא חכמה שפא ממנו חיות והתלהבות ומזה אדם בעיניו כאין, וזה 'נבל תבל' - על ידי זה יבלבלו אותך, תבוא רק להתנהג על פי התורה ולא בדבקות העליון, וזה 'נבל' כי 'נובלת חכמה של מעלה תורה':

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמתי עליהם

בהם עמלק. ועכשו שנתקרב להר סיני ורצו לקבל התורה, הסירו רפיון ידים וקבלו עליהם לקבל התורה ולשמרה בזריזות, ונתקדשו ונתטהרו ונעשו אהובים זה לזה בלב אחד כפי איש אחד.

ומצד קדשתם וטהרתם ואחדותם וזכה משה שיעלה אל האלהים, דזכות ישראל היא שהשלימה למשה מעלתו, וכמו שמצינו בתלמוד (סנהדרין יא.) שיצאה בת קול ואמרה יש אחד כפי איש שראוי שתשרה עליו שכונה כמשה אלא שאין דורו ראוי לכך. מכאן ראיה שזכות הדור היא שמסיעת לשלמות גדול הדור. והנה מצינו שהאבות נקראים 'הרים', וישראל, עכשו שנתקדשו באחדות אחת, נקראו כלם בשם 'הר אחד'.

עזבו את הרפיון בתורה והתאחדו

וזהו שאמר ויסעו מרפידים, דהינו, נסעו מרפיון ידים שהיה בהם בתחלה, עכשו הסירו רפיון ידים וכאו למדבר סיני בזריזות, לקבל התורה בזריזות ולשמרה בזריזות.

ויחן שם ישראל, נעשו בלב אחד כפי איש אחד, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דבחדש א.) נגד ההר, לרמוז דכמו שהר סיני גוף אחד, גם הם נעשו הר אחד, גוף אחד וקדשה אחת ואחדות אחת, וזהו 'נגד ההר':

ויהי קלת וברקים (ט טז)

מאמרי אדמו"ר הזקן

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

בשעת מתן תורה נתנה הוראה לאדם לבל ישבר מן שלאמר ההארה מחשירו לו

דהנה לכאורה וכי הצרף הקדוש ברוך הוא לאים על ישראל. אף הענין דבשעת מתן תורה הראה הקדוש ברוך הוא את האדם האיוף להתנהג בעבודתו, דהנה העולם מתנהג היום בעתים הללו בהסתרה כמו שנאמר (דברים לא יח) 'ואנכי הסתר אסתיר', שהשם יתברך מסתיר את עצמו מבני אדם, והוא כמשל תינוק הנ"ל.

והנה על כל פנים האדם צריך לתפסו על ידי התורה ומעשים טובים. והנה כאשר האדם נתגשם באכילה ושתיה ואחר כך רוצה לדבק בהקדוש ברוך הוא וזה אי אפשר במהרה, שזה הפך זה, אף בתחלה על ידי איזה דבר מעורר הפונה ואחר כך בא לו איזה אהבה והתלהבות ואחר כך חזר ונעשה לו חשף כפראשונה.

והראה לנו הקדוש ברוך הוא בשעת מתן תורה שאל יתעצב אדם מזה, שכן צריך להיות, שהחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, כמו שתמיד אחר הרעש בך ונעשה אור ותכף חשף ונעשה חשף, פן הדבר הזה, ויהי קלת וברקים – מתחלה על ידי קול בא לו הברק ונעשה לו אור, ואף על פי שתכף נעשה לו חשף אל יתבהל בך, שזהו בחינת ערפל כו' – שהשם יתברך מסתיר עצמו ממנו כדי שיחפש אחריו וכו':

ויאמר ה' אל משה רד העד בעם פן יחרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב (ט כא)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

כשזוכה להתעוררות אהבה או דאה מיד יעשה איזה מצוה כדי שתשאר בו ההתעוררות

פן יחרסו אל ה' לראות. זהו הלא תעשה שאמר הקדוש ברוך הוא בשעת מתן תורה. הפלל כי הרמב"ן (האמונה והבטחון פי"ט) פירש על הפסוק 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ' (שה"ש ב ט), כשמגיע אל אדם אהבת הבורא, או יראת הבורא ברוך הוא, אזי תכף יעשה מצוה, ואז בזה מביא אהבה ויראת הבורא בצמצום, כי כל זמן שלא עשה מצוה יש לו מלקחיות, אבל כשעושה עם זה היראה והאהבה מצוה, אזי מביא בצמצום וקטל ממנו כל המלקחיות.

והנה מצוה שעושה הוא כמו כלי שתנוח בו זה התעוררות שמגיע לו מלמעלה, זהו 'עד שתחפץ', כי החפץ הוא כלי, ענין שם ברמב"ן. והנה ישראל במעמד הר סיני שם היה להם התעוררות מאהבת ויראת הבורא ברוך הוא, וצריך להיות דבר שיצמצם בו התעוררות היראה והאהבה. **והנה מבאר בגמרא (קידושין טז.) כל היושב ואינו עובר עברה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה מצוה, והינו כשמגיע לו איזה עברה והוא אינו עושה, ונמצא פיון ששמרו ישראל את המצוה בשעת מתן תורה ולא נגעו בהר סיני, אז צמצמו היראה והאהבת הבורא ברוך הוא שהיה להם בשעת מתן תורה, פי נחשב להם כאלו עשו מצוה, פי כל דבר צריך להיות לו צמצום, העולם השרפים כמדונגתם, ועולם החיות כמדונגתם, וכן עד עולם עשיה.**

ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא ועלית אתה ואהרו עמך והכהנים והעם אל

יחרסו לעלת כו'. ועל זה הטעם נקרא שבועות עצרת (מגילה ל.), פי אהבת ויראת הבורא זה השיגו קדם מתן תורה בערב יום טוב, כמאמר חז"ל 'וישב משה את דברי העם אל ה' וכו' ויאמרו כל אשר דבר' וכו'. והנה בשעת מתן תורה עצמו ששמרו המצוה פנ"ל צמצמו היראה והאהבה פנ"ל, ועל זה הטעם נקרא עצרת מלשון עצור:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

רבינו אור הוא הריסה

תכף בהתחלת מתן תורה הזהיר ה' יתברך את משה כמה פעמים 'רד העד בעם פן יחרסו אל ה' לעלות וכו'', שזהו בחינת רבוי אור שבויער לה' יתברך חוץ מהמדה, שהיא בחינת הריסה. כי ה' יתברך ידע מחמת גדל התגלות אלקות שהיה אז, בודאי יהיה תאונתם חזקה מאד לעלות לה' ולהפיל בו בתשוקה גדולה עד אין סוף עד שייכלו לבא לבחינת הריסה חס ושלום בחינת רבוי אור, על פן הזהירם מאד על זה. כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (סימן עב) שיש יצר הרע גדול כשמתחילין להתקרב לה' יתברך, דהינו שהיצר הרע מסיתו להרס לעלות אל ה', שזהו בחינת פן יחרסו וכו', ענין שם:

אנכי הויה אלוקיך (כ טז)

ישר דברי אמת

רבי מטוולם פייביש מזבז'א זיע"א

יסוד כל התורה - אמונה ודבקות השי"ת

יסוד כל התורה פלה הוא דבקות השם יתברך המתחיל באמונה, והוא מצות 'אנכי', ועל מצוה זו בנויה כל התורה מצות להתמדתה וקיומה, והיא בראש והיא בסוף והיא באמצע, וזה שאמרו רז"ל (מכות כד.) 'בא חבוקוק והעמידו על אחת צדיק באמונתו יתיה' (חבוקוק ב ט), וכל המצות הם ענפים לזה המצוה.

וכל הלא תעשה הם להזהיר על ההפוך. פי בעבר האדם חס ושלום רצונו באיזה עברה אזי מתגבר כח הרע והשקר בלבו, ונותן בלבו דחוי מן האמונה, ואינו מרגיש בעצמו, עד שבא אל החמור ומן החמור לחמור אחר, עד חס ושלום כמו שאמרו רז"ל (שבת קה:) 'כף דרכו של יצר הרע היום אומר לו עשה כן ולמחר כן' כו', נמצא הכל הוא נמשך מלא יהיה לך אלהים אחרים:

'לוקחים' את גוף התורה, 'אנכי מי שאנכי', ומזה נמשך הענין ד'הנה' ו'אלקיד' וכל עשרת הדברות עד 'אשר לרעד', שכוללים כל המצוות (ח"ג עמ' 892):

לא יהיה לך אלהים אחרים (א כ)

צמח ה' לצני

רבי צני הירש מנדבורנא זיע"א

'אלהים אחרים' רמז לעובד לתאוותיו

יש לדקדק למה לא כתיב לא יהיה לך אלוה אחר, בלשון יחיד. ענין לקמן בפרשת קדשים בפסוק 'אל תפנו אל האילים' (ויקרא יט ד), יענין שם ש'ידבר להעובד את עצמו, נמצא הוא עובד לתאוות, והתאוות הם עובדים ונמקרים, וכשתעבר ממנו תאנה אחת כשמשביעו הוא עובד לתאנה אחרת, לזה אמר בלשון רבים 'אלהים אחרים':

ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך (שמות כ ט)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודיץ זיע"א

בשעת התפלה יהיה כאלו כל מלאכתו עשויה

ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך. ופרש רש"י כשתבוא שבת יהיה בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה. והנה קשה קושית הספרים מהו ענין הצווי 'ששת ימים תעבד', ענין שם.

ויש לומר 'תעבד' הינו עבודה שבלב זו תפלה (תענית ב), ובא לרמז אל האדם איך שיהיה בנקל להסיר מלבו המחשבות זרות בשעת התפלה, הינו כמו שבת – הנה זה כל האדם – כשתבוא שבת אפלו הוא עומד באמצע המלאכה פוסק ורץ לקבל שבת, ואינו מהרהר אחר המלאכה והוא בעיניו כאלו כל מלאכתו עשויה, כמו כן השעה שעומד להתפלל יהיה בעיניו כאלו כל מלאכתו עשויה.

באור רמז לשון הפסוק על פי הנ"ל

זהו הפרוש **ששת ימים תעבד** הינו עבודה שבלב זו תפלה, ועשית כל מלאכתך ופרש רש"י: כשתבוא שבת וכו', פרוש, כמו כשתבוא שבת פן בשעת התפלה יהיה בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר המלאכה כנ"ל:

וככל שתגדל מעלת המדרגה שאליה מגיעים על ידי העבודה – אפשר 'לקחת' רק את המדרגות שהם 'שמות' של הקדוש ברוך הוא: על ידי העבודה שעל פי שכל – נעשה כלי לשם אלקים (אלקות המצמצמת בשכל, טבע); ועל ידי העבודה שלמעלה משכל – לשם הנהיגה (הנהיגה הנה ויהינה כאתר).

– אבל את העצמות אי אפשר 'לקחת' על ידי זה, כיון שאפלו המדרגות הנעלות ביותר אינן כלי לעצמות, הנה השמים ושמי השמים לא 'יכללוך' (מלכים א' ח כז), גם העולמות והמדרגות הרוחניים הנעלים ביותר אינם כלי בשבילך, להקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, אלא (פסוקים הפסוק – בתמיה קנמת) 'אף כי הבית הזה', דהינו שמדבר ב'אף כי הבית הזה', בית שנבנה מענינים גשמיים, מהעולם שעליו נאמר 'אף עשיתיו' (ישעיה מג ז).

על ידי העבודה בענינים תחתונים ביותר, ועד 'לשון מצרי' – על ידי זה 'לוקחים' את הענין ד'אנכי', אנא נפשי כתבית יהבית' (שבת קה), שהקדוש ברוך הוא כתב ונתן את עצמו (את עצמייתו) ב'לשון מצרי'. ולכן דוקא על ידי הטענה ד'למצרים ירדתם' נתנה התורה לבני ישראל דוקא.

ההוראות המעשיות מהנ"ל

ההוראה מהאמור ברורה: אין להסתפק בעניני קנשה בלבד, אלא יש צורך להתעסק גם עם העולם.

ועבודה זו צריכה להיות בשני אפנים: א, לא להסתגר בד' אמותיו, אלא לעשות גם מהעולם כלי לאלקות. ב, גם בנוגע לעבודה עם עצמו – לא די להתמסר רק ללמוד התורה, תפלה וקיום המצוות, אלא צריך להיות גם 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג ט):

לא די בקיום המצוות דאורייתא ודרבנן, החמרות וההדורים של הראשונים, אחרונים ואחרוני האחרונים (שגם כל זה הוא תורה, שהיא 'ארכה מארץ גו' (איוב יא ט); אלא נדרש שב'דרכיך', דרכיך שלך, עניני הרשות והעולם (שהוא מגבל – מצרים), יהיה הענין ד'דעהו' – דיעה (דעת – התקשרות) באלקות.

ואל יהא דבר זה קל בעיניך, כיון שבענין ד'בכל דרכיך דעהו' תלויה כל התורה (ברכות גו). כפי אשר חסרה העבודה ד'בכל דרכיך דעהו' – אף שעושים הכל על-פי דין, עלול הדבר להביא לחרבן רחמנא לצלן בכל עניני הקדושה. ולא ידך גיטא, על ידי הענין ד'בכל דרכיך דעהו' –

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

כיצד יתכן שעשרת הדברות פותחות בלשון מצרי

איתא במדרש (ליקוט רמז רפז): 'אנכי לשון מצרי'. וצריך להבין: עשרת הדברות הם 'כללות כל התורה', ולכן כוללים עשרת הדברות את כל המצוות, כמבאר באזהרות לרבי סעדיה גאון, ונרמז גם בכך שבעשרת הדברות ישנן תר"ך אותיות כנגד תר"ג מצוות דאורייתא ושבע מצוות דרבנן.

בעשרת הדברות גופא, ב' הדברות הראשונות הם עוד יותר כלליים – 'אנכי' כולל כל מצוות עשה, ו'לא יהיה לך' – כל מצוות לא תעשה, ולכן יש בהם מעלה מיוחדת, שאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו.

ובהדבור הא' גופא – 'אנכי' הוא התבה הראשונה, הכוללת כל התורה, וקאי על עצמותו יתברך, דלא אתרמיז בשם אות, רמז וקוץ.

ואינו מוכן: איך יתכן שדוקא תבת 'אנכי', דקאי על עצמותו של הקדוש ברוך הוא, הוא 'לשון מצרי'!?

תכלית התורה להמשיך הקדושה אף בלשונות העמים

והבאור בזה: כבר בתבה הראשונה שאמר הקדוש ברוך הוא במתן תורה – רמז את כונן מתן תורה: המטרה שלשמה היה הגלוי ד'אנכי', גלוי עצמותו יתברך דהקדוש ברוך הוא, היא – בשביל 'לשון מצרי'.

תכלית התורה היא להמשיך קדושה לא רק בענינים של לשון הקדש – לזה לא היה צורך להשתמש בכח שנתן במתן תורה. המטרה דמתן תורה היא לרדת עד לשבעים לשון, עד ללשון מצרי (למצרים ירדתם) (שבת פח:), וגם שם להמשיך קדושה.

יש לעשות מכל עסקי העולם כלים לאלקות

וכן הוא גם מלמטה למעלה: מתי ובאיזה אופן 'לוקחים' את הענין ד'אנכי' – על ידי 'לשון מצרי' דוקא.

כל זמן שאין מתעסקים עם העולם, עד לעניני מצרים, לעשות גם מהם כלים לאלקות – אף שעוסקים בתורה ובתפלה (לשון הקדש) לעצמו, ככל שתגדל העבודה,

על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו
(כ"א)

יסוד אמונה

רבי חנוך הכהן מוורטא זיע"א
הקב"ה ברך הו את יום השבת והו את
האדם המקדש את השבת

שמעתי מאיש אלקי הרב החסיד המפרסם
מורנו הרב רבי רבי משלם זוסמאן
וצ"ל, בפסוק 'על כן ברך ה' את יום
השבת ויקדשהו', ודקדק נמי דהנה לה
למימר על כן ברך ויקדש ה' את יום
השבת, ותרץ דזה קאי על אדם שמקדש
את השבת, והכי פרושו, 'על כן ברך ה'
את יום השבת, ותבת ויקדשהו קאי על
אדם שמקדש את השבת, גם כן ברך:

וירא העם ויגעו ויעמדו מרחק (כ"ט)

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובה זיע"א
רתיחה מתוך יראת סימן לרחוק

אמר הרב הקדוש מורנו הרב יחזקאל וצ"ל
מקאזמיר על פסוק וירא העם ויגעו
ויעמדו מרחק, כי מי שאין יכול להשקיט
היראה בקרבו, הוא סימן שהוא עדין מרחוק.
כי מי שיש לו יראת ה' טהורה, אז היראה
מצאה קן בלבו, ובטל לרצון הבורא יתברך
שמו, ושוב יכול להנהיג בה מנהג דרך ארץ.

וזה מה שכתוב וירא העם ויגעו ויעמדו
מרחק, הינו ממה שגעו היה סימן
שעדין ויעמדו מרחק, פי מפני שהיו עדין
מרחוק, לזאת לא היה יכולין להשקיע היראה
בתוכם, עד כאן דברי פי חכם חן (עמ' שמז):

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב
לא תעשו לכם (כ"ב)

צמח ה' לצני

רבי צבי היךס מצדבורנא זיע"א

רמז בדרך צחות על הבוטחים על עשרם

לא תעשון אתי אלהי כסף, כו'. על דרך
הלצה, דקאי על הבטחון, דמי שהוא
עשיר בכסף הוא בוטח בהשם יתברך
בשתוף עם בטחון הכסף שיש לו, ומי
שהוא עשיר בזהב אין לו בטחון כלל
בהשם יתברך רק בטוח בעשרו, וזהו שנאמר
'אלהי כסף לא תעשון אתי בשתף, ואלהי
זהב לא תעשו לכם', וכמו שאמרו רז"ל
(אסתר ג, ד) 'הלוא עשאוני בני כהדין גרוזימו
הבא באחרונה', וזו מרב כסף וזהב שהיה
להם:

אוצרות גאוני הדורות

לכן הראם גם הם במפלת שונאיהם, וכמו
שכתוב (שמות יד ל) וירא ישראל את מצרים
מת' וגו', וכל מפלתם היה לעיניהם.

ונמצא כי בצאתם ממצרים היו רק
האנשים מחיבים לקבל התורה,
באשר פי לולא זאת עוד היו משעבדים
לפרעה, ואינם יכולים לטוב בקבלת התורה
ולומר פי נגאלו בזכות נשים צדקניות,
שהרי יש ראיה ברורה שעקר הזכות רק
קבלת התורה, פי אלו היה גאלתם בזכות
נשים צדקניות האידן זכו לראות במפלת
שונאיהם והלא לא נצולו בזכות עצמן,
אלא על כרחך שהיה בזכות קבלת התורה
ולכן מכרחים הם לקבלה.

וזהו כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים,
להם תאמר באמירת רבה בדרך
בקשה שיקבלו התורה, פי הן אינן מכרחין
לקבלה, פי בזכותן מכבר נגאלו, ושפיר
חזו במפלת שונאיהן. ותגיד לבני ישראל
דברים הקשין כגידין, הינו שמכרחים לקבל
התורה, פי בזכות זה נגאלו. ואם יאמרו
פי נגאלו בזכות הנשים הצדקניות, על זה
אמר אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים,
ועל כרחך היה זה בזכות עצמכם מה
שאתם עתידים הייתם לקבל התורה.

**אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא
אתכם על פני נשרים ואבא אתכם אלי.
ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם**

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל
אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו
(יח א)

ויקח יעקב

רבי יעקב חכם טמסוט וצ"ל
תשובה מועילה גם לשלשת העברות
החמורות

מוכא במדרש פליאה, מה שמועה שמע
ובא, פרה אדמה שמע ובא. ותמיה,
מה הבין יתרו מפרה אדמה שגרום לו
לבוא ולהתגרר.

ויש להקדים את דברי הגמ' בסוטה (מג.),
שיתרו נקרא 'פוטאל' (שמות ו, כה)
בגלל שפטים עגלים לעבודה זרה. עוד
יש להקדים, את המחלקת שהביא החיד"א
בספרו 'דבש לפי' (מערכת 'תשובה'), אם תשובה
מועילה לשלשת העברות החמורות, ובהם
עבודה זרה. עוד יש להקדים, שפרה אדמה
באה לכפר על מעשה העגל, וכמוכא
במדרש (במ"ד יט, ח), משל לכן שפחה שטנף
את ארמונו של המלך, אמר המלך, 'תבוא
אמו ותקנח את הצואה'. כך אמר ה' תבוא
פרה ותכפר על מעשה העגל.

ואם פן יש לבאר, שעד עתה הסתפק
יתרו אם תשובה תועיל לו על
עבודה זרה, אף כששמע על מצות פרה
אדמה שבאה לכפר על שעבדו ישראל
עבודה זרה בחטא העגל, הבין שיש כפרה
על ע"ז, וא"כ גם ע"י תשובה מתכפר עון
עבודה זרה, ולכן בא להתגרר. (באדיבות מכון
חכמי ספרד נתיבות)

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל
אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים (יט ג-ד)

אמרי אש

רבי מאיר איינזשטאט וצ"ל
דברים הקשים כגידין שגאמרו לישראל

פרש רש"י: 'לבית יעקב' אלו הנשים,
תגיד להם בלשון רפה. ותגיד לבני
ישראל, וכו' דברים הקשים כגידין. בדברי
רש"י ז"ל אלו נראה מקרא ד'אתם ראיתם'
קצת כאלו אין ענינו לכאן פמוכן.

ואפשר על דרך מה שכתב רש"י ז"ל
על פסוק (ג יא) 'מי אנכי פי
אוציא את בני ישראל ממצרים', באיזה
זכות אוציאם, והשיבו הקב"ה 'בהוציאך
וגו' תעבדון את האלקים על החר הזה',
פרוש בזכות קבלת התורה. ואיתא בדברי
חז"ל (סוטה יא): פי בזכות נשים צדקניות
נגאלו ישראל ממצרים.

והנה ידוע כי הנצול בזכות אחרים אינו
רואה במפלת שונאיו רק הנצול
בזכות עצמו, כמו שמצינו בלוט שאמר
לו המלך (בראשית יט ז) 'אל תביט אחרריך',
ואם פן הנשים שנגאלו בזכות עצמן שהיה
להן במצרים ממילא יכלו לראות במפלת
שונאיהן, מה שאין פן האנשים שנגאלו
בלי זכות בידם לא היו ראויים לזה, רק
שהשי"ת שפטים לפי הטובה שעתידים
לעשות וזכות קבלת התורה שיהיה בידם,

לעצמן, וכיון שהם יעלו ולא יחושו לאזהרת הגבול, על פן אני חושש שהעם גם פן לא יחושו להגבול ויעלו אז, כפרוש האור החיים הקדוש דידונו דין דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו ויצא וכו', על פן צריך אתה להזהיר בפיו להעם שלא יחרסו וגו', ועל פן אז שפיר כתיב וירד משה ויאמר אליהם.

השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר מות יומת (יט יב)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

ענשו של המבזה תלמידי חכמים

השמרו לכם עלות בהר, רצה לומר למדרגה העליונה, פי זה סבה שתפל ח"ו בנודע, אלא מדרגה אחר מדרגה עד שתזכו גם פן. כל הנגע בהר, שמבזה תלמיד חכם ימות בעולם הזה, כמו שאמרו (אבות פ"ב מ"א) ולחישתן לחישת שרף. יומת, בעולם הבא, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין צ"ט) מי נקרא אפיקורוס, חד אמר מי שמבזה תלמיד חכם, וחד אמר מי שבזה חברו בפני תלמיד חכם, ואפיקורוס ירד ואינו עולה. וכן אמרו רז"ל (שבת ק"ט) לא נחרבה ירושלים עד שבזו בה תלמידי חכמים, וגם בן אמרו (שם) כל המבזה תלמיד חכם אין רפואה למכתו.

לא תרצה לא תנאף לא תגנב (כ יא)

בית מאיר

רבי מאיר יחיאל מאוסטראנוצא זצ"ל

עברה גוררת עברה

ראיתי בספר שערי יצחק (כה: ד"ה בדברות) שהקשה דלמה נכתב בלוחות הראשונות כל הלאוין לא לא וכו', ובלוחות האחרונות נכתב ילא ילא וכו', יעין שם.

יש לומר בדרך פשוט, דהנה איתא בגמרא (ברכות ט) אם ראית תלמיד חכם שעבר עברה אל תהרהר אחריו דונדאי עשה תשובה. וגם איתא באבות (פ"ד מ"ב) עברה גוררת עברה, ולכאורה סותרין הדברים. אף אמנם באמת הוא לא קשה, דאיתא בגמרא (קידושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי תורה תכלין, ויכול תלמיד חכם להתגבר על יצרו, ואצלו אין עברה גוררת עברה דונדאי עשה תשובה, אבל חס ושלום מי שיצרו מתגבר עליו ואין לו פח להתגבר על יצרו, אזי חס ושלום עברה גוררת עברה.

כי מאחר שעשה עמם טובות, הרי דינם כמי שנשבע לחברו בגלל שקבל ממנו טובה, שאינו יכול להתיר את שבועתו אלא אם חברו יסכים לקב, וכפי שפסק הרמ"א. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו (יט יב)

דרך חיים

רבי שמואל זנוויל טורנר זצ"ל

שמירת הגבולין על מצות הגבלה

לכאורה יפלא למה לא צוה משה לישראל רק מצות קדוש העם ולא מצות הגבלה. וביותר יפלא, כשאמר לו השי"ת פעם שניה לך רד העד בעם פו יחרסו וגו', השיב לו משה לא יוכל העם וגו' כי אתה העדתה בנו לאמר וגו', היה לו למשה להשיב אל לבו הלא הוא לא אמר להעם כלל מצות הגבלה, על פן צוה לו השי"ת פעם שניה ירד העד בעם וגו'.

וגם מה היתה תשובת השי"ת אליו בפעם שלישית לך רד ועלית וגו', הלא השיב לו משה דאין צריך עוד לנרדם. וגם לשון לא יוכל העם לעלת וגו' אינו מובן כלל, הלא יכולין הם אלא שאינן רשאים, הנה ליה למימר לא יעלה העם וגו' כי אתה העדתה וגו'.

ונראה לי בעזרת ה' יתברך, דהנה רש"י ז"ל פרש בפסוק והגבלת את העם סביב לאמר וגו' קבע להם תחומין לסימן שלא יקרכו מן הגבול והלאה, לאמר הגבול אומר להם השמרו מעלות. ואם בן לפי זה יש לומר דעל פן לא אמר להם משה להעם כלל מצות הגבלה, כי הבין בכונת השי"ת שאמר לאמר כפרוש רש"י ז"ל דהוא לא צריך לומר להם כלל מצות הגבלה, רק הוא יקבע להם תחומין, והגבול מעצמו יאמר להם השמרו מעלות וגו'.

ועל פן כשאמר לו השי"ת פעם שניה רד העד בעם פו יחרסו וגו' השיב לו משה טענה נכונה לא יוכל העם לעלת אל הר סיני כי אתה העדות בנו לאמר דיקא, שהפירוש ממלת לאמר הוא כפרוש רש"י ז"ל לעיל שהגבול מעצמו יאמר להם השמרו וגו', ואם פן לא יוכלו לעלות, שהגבול לא יניחם וינרדם שלא לעלות.

ועל פן שפיר השיב לו השי"ת לך רד ועלית אתה ואהרן עמד והכהנים, והינו כפרוש רש"י ז"ל אתה מחצה לעצמך, ואהרן מחצה לעצמו, והכהנים מחצה

את בריתי והייתם לי סגלה מפל העמים
פי לי כל הארץ (ט ד-ה)

ייטב לב

רבי חיים דוד חזן זצ"ל

הטעם שישראל אינם יכולים לחזר מקבלת התורה

יש להבין, מדוע הזכיר ה' לישראל בעמדם לפני ה' סיני כדי לקבל את התורה, את ענין יציאת מצרים, והוסיף לפרט את הטובות שעשה עמהם לאחר מכן, כשנשא אותם במדבר עד הר סיני, והרי לכאורה אין להם קשר לנתינת התורה. עוד יש להבין, מדוע הוצרך להשביעם על קבלת התורה, וכפי שאמר וישמרתם את בריתי, והרי ישראל הסכימו מעצמם לקבלה, וכפי שנאמר כל אשר דבר ה' נעשה (שמות יט, ח).

ויובן, בהקדים מה שפסק מרן בשו"ע (חור"מ סי' רט ס"ד) שאי אפשר להקנות דבר שלא בא לעולם, והביא דעות (שם סי' ס"ב) שגם דבר שאינו קצוב אי אפשר להקנות. והטעם, שאי אפשר להקנות קנינים אלו, מפני שאין דעתו של הקונה שלמה עם הקנין כאשר אינו בעולם, או כאשר אינו יודע מה הוא בדיוק קונה. אף כתב הרמ"א (שם סי' רט ס"ה), שאם נשבע לקיים קנין זה, הרי הוא צריך לקיים את שבועתו, אף שאין הקנין חל.

עוד יש להקדים, את מה שפסק מרן בשו"ע (יר"ד סי' רכח ס"ב), שאף שכל שבועה אפשר להתיר אם הנשבע אומר שלא נשבע על דעת פן, אף שבועה שאדם נשבע לחברו אי אפשר להתירה, אף אם אומר כעת שלא נשבע על דעת פן, כיון שנשבע על דעת חברו, ואין זה תלוי בדעתו כלל. וכתב הרמ"א (שם), שזהו דוקא באפן שנשבע בגלל שקבל מחברו טובה, שבאפן כזה הוא תולה את שבועתו בדעת חברו.

לפי זה תתבאר הסבה שהשביע ה' את ישראל קדם מתן תורה. שמאחר שעדין לא פרט ה' לישראל כמה מצות יש בתורה ומה הם, הרי התורה היא כדבר שלא בא לעולם וכדבר שאינו קצוב, ואם פן אף שיקבלוה, אין הקבלה נחשבת קבלה. לכן השביעם ה' כדי שיהיו מחייבים לשמע בקולו מחמת השבועה, שחייבים לקיימה גם בדבר שלא בא לעולם ואינו קצוב.

ומה שהקדים ה' והזכיר לישראל את הטובות הגדולות שעשה עמם, הוא כדי שלא יוכלו לחזר בהם מאיזה סבה מהשבועה, ויאמרו שעל דעת פן לא נשבעו.

על שאלת יתרו ששאל לו מדוע אתה יושב לבדך, הלא כל זמן שהדינים רבים יותר יוצא הדין לאמתו, ואסור לדון ביחודי לפי שאין דין יחודי אלא הקב"ה. והשיב שפיר כי יהיה להם דבר בא אלי, רצה לומר שהשכינה בעצמו בא אלי ומודיע לי מי שהוא זכאי ומי שהוא חייב, ולקח רשאי אני לישוב יחודי.

יעלת חן

רבי אריה יהודה ליב תאומים זצ"ל עמידת בעלי הדינים בתחלת הדין כי יהיה להם דבר בא אלי. יש לדקדק מה שצנח בו קמאי פיון דכבר כתיב ויבא חתן משה וכו' ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה וכו', מה השיב לו על זה 'פי יהיה להם דבר וכו', הרי על זה לבו דוה ליתרו.

ונראה לפי עניות דעתי לבאר על דרך פשוט, על פי מה דאיתא בספר ברכת שמואל להגאון רבי שמואל קאדניבר, וזה לשונו: ונראה בעיני כי יתרו אמר למשה נבל תבל גם אתה גם העם, וכו' לזה אמר משה שאין אני כשאר דינים שצריכים לשמע דברי בעלי דינים, כי אני דין ברוח הקדוש ואין צריך לשמע דברי בעלי דינים וטענותיהם, אלא פי יהיה להם דבר - בא אלי הרוח הקדוש מעצמו, ושפפתי בין איש ובין רעהו, עכ"ל.

ועל פי זה נראה לעניות דעתי דיובן, דשאל יתרו מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליה מבקר עד ערב, הא תחלת דין יכול להיות בשיבה לבעלי דינים כדאיתא בשבועות (ל), לזה השיב דבאמת ליפא כלל תחלת דין, רק פי יבוא אלי העם וכו' ותכף פי יהיה להם דבר בא אלי ושפפתי, דתכף הוא בגמר הדין, ובגמר הדין דברי הכל דינים בשיבה ובעלי דינים בעמידה.

לפשר (סנהדרין טו). ולך כל רז לא אנס, ותכף תדע איך הדין נוטה, אם פן לעולם אינו במציאות לבצע ויהיה בזה נזק לעם, ואם פן תבל גם העם, וזה שדיק כבוד ממך הדבר.

בתנות אור

רבי מאיר אייזנשטאט זצ"ל ישיבת משה רבנו יחודי בדין מפאת רוח הקדש ששרתה עליו

ויאמר משה לחתנו פי יבא אלי העם לדרש אלהים. פי יהיה להם דבר בא אלי (יח טו-טז). ולכאורה אין לו הבנה, דשאלת יתרו הנה למה אתה יושב לבדך במשפט, שהרי ידע יתרו שהוא שופט את העם, ועקר שאלתו הנה מדוע אתה יושב לבדך, ואם פן מה תשובה שהשיב משה 'פי יהיה להם דבר בא אלי', הלא זה ידע יתרו שבאים לשפט, והקושיא במקומה עומדת למה הוא יושב לבדו.

ונראה לי על פי ג' אפנים. אפן אחד, דהא כתבו תוספות בפרק קמא דסנהדרין (ה' ד"ה כגון) הא דתנן במסכת אבות (פ"ד מ"ח) אל תהי דין יחודי שאין דין יחודי אלא אחד הקב"ה, ופרשו תוספות עצה טובה קא משמע לן שלא יטעה, ואנן קים לן כל זמן שהדינים רבים יותר יוצא הדין לאמתו, ומוטב שיחתך הדין באחד עשר יותר מבשערה.

ואיתא בזהר פרשת יתרו (ח"ב עת). 'פי יהיה להם דבר בא אלי, באים אלי לא כתיב אלא בא אלי לשון יחיד, בגין דרוח קודשא אתי לגבי, וביה הוי ידע ולא אצטרף לכל [וכו']. נמצא למדין אנו שרוח הקדש הנה בא אצל משה והודיע לו מי הוא זכאי ומי הוא חייב, וכן לגבי שלמה מלכא, ולפי זה לא היה צריך משה להצטרף אליו שום אדם. ולפי זה יש לומר דזה היה משיב משה

וממילא אתי שפיר, בלוחות הראשונות שהיה חרות מוצר הרע (שמו"ד מא ז), אזי כל לאו נאמר בפני עצמו, אבל הלוחות האחרונות שפכר חזר יצר הרע, שוב אמרה התורה ולא וכו' ולא וכו', שאם תעבר ח"ו עברה אזי ח"ו יבואו לו עוד עברות, והיום אומר לו עשה כף ומחר וכו' (שבת קה). על פן אמרה [תורה] תראה ושומר את עצמך בעברה הראשונה שלא תבוא אחר כף ח"ו עוד ועוד.

דינו של משה רבנו על פי רוח הקדש

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל הכרעת הדין כנגד ידיעת האמת על פי רוח הקדש

נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמד פי כבוד ממך הדבר (יח יח). נראה לבאר מה 'גם' השני, דאיתא (ר"ה כא): בקש קהלת לדון בלי עדים והתראה רק ברוח הקדש, יצא בת קול כתוב (קהלת יב י) 'ישר דברי אמת' שצריכין לדון דין אמת לאמתו, הינו בעדים והתראה כפתיב בתורה.

וזה היה טענת יתרו אם יבוא אחד לתבע לחברו והוא כופר ואין רואה, ואתה תדע ברוח הקדש פי האמת עם התובע, מה תעשה, אם תפסק לשלם, זה נגד התורה על פי שנים עדים וגו', ואם לא שלם זה אינו לאמתו, פי ידעת שהדין עם התובע, ולכך נבל תבל וגם העם, הינו פי ירפו ירך לפסק כה או כה, ובין כף יהיה ענוי הדין.

ועוד יהיה בזה נזק לאמה כי מצוה לבצע (סנהדרין טו), ואמרו (ב"מ לו) שחבר ורושלים על שהעמידו דיניהם דוקא על דין תורה, ואם פן אף טוב לפשר, אבל משיודע הדין איך הדין נוטה אסור

מעשי צדיקים

למה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, אמאי נקט רש"י תבת 'ובא', דמשמע שאף שמע וכבר בא לכאן, הנה לו לומר מה שמועה שמע.

אלא אחר ששמע יתרו על קריעת ים סוף, שם נראה לעיני כל כחו הגדול של משה רבנו שנאמר 'ויט משה את ידו על הים' וגו' 'וישם את הים לחרבה ויבקעו המי'ם, ושוב שמע על מלחמת עמלק שבה היו ידי משה

לבית הרבי הזדמן אדם גדול, אשר בשמעו שהרבי נפל למשכב עלה במחשבתו כי מי יודע אם יזכה להבריא מחליו, שמה לא יזכה עוד לראות פני קדשו ואם לא עכשו אימתי, ונזדרז ובא מיד לאכסנית הרבי להקביל פניו.

כאשר נכנס אל הרבי במחשבה זו, הרגיש בכך הרבי ופתח בדברי תורה בפרשת יתרו, כשהוא מדיק בדברי רש"י,

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח א)

ברש"י, מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

ספר ר' מאיר שטרן ז"ל מסאטמר, כי בעת שחלה הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א את חליו והגיע לעיר וינה, בה שהה תקופת זמן לשאל ברופאים, הוא זכה לשמשו ולסעדו.

ר' שלמה'לה, אחר שבקש לקבל ממנו דברי חזוק, הוא הקדים בראשית דבריו, "מִכְרַח אֲנִי לַעֲשׂוֹת בְּקִשְׁתְּךָ, אִף כִּי הָאֶמֶת אֵין שׁוּם אָדָם יָכוֹל לַפְעֵל כְּמוֹ הָאָדָם עֲצוּמוֹ, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ (אבות א יד) 'אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי, אִף עִם כָּל זֶה צָרִיךְ אַחַד לַעֲזֹר לַחֲבֵרוֹ". (ממענות אריות)

זכור את יום השבת לקדשו (כ ה)

ספר רבי חיים מנדל קוסטרומצקי זצ"ל הי"ד, כי באחת הערות מגלילות פינסק שמש ברבנות חסיד בשם רבי נח שהגיע לזקנה מפלגת, אשר עוד זכה להפיר את הרה"ק **רבי אהרן הגדול מקארלין** זיע"א והיה איש אמיד.

הבית אהרן מקארלין זיע"א רצה להפירו, וכשהזדמן לעירה סמוכה, הוא נסע אליו והגיע לביתו, מפאת גילו המפלג שהיה אז בן מאה ושש עשרה שנה, היה רבי נח יושב אהל וכבר לא היה בכחו לצאת את ביתו, והם שוחחו ביניהם והישיש העלה זכרונות מהעבר.

לאחר מכן בקש הרבי שיתרם לו סכום נכבד לדבר צדקה, עבור מצות פדיון שבויים בה הוא עוסק כרגע, ורבי נח אמר, "אם תתפללו תפלה כזו כפי שהיה מתפלל סבכם רבי אהרן הגדול, אתן לכם את הכסף וגם אעניק סכום למי שיוביל אותי לבית המדרש לשמע את תפלתכם.

רבי נח המשיך וספר כי הוא הזדמן ליריד שהתקיים בעיר זעלעווע ביום ששי ערב שבת קדש, וגם רבי אהרן הגדול שָׁהָה אֲזֵי בַעֲרִיהַ זֹו, ובשעות המאחרות של יום הששי, עדין היו רב העסקים של היהודים ביריד פתוחים כרגיל.

משבאו ואמרו לרבי אהרן שהעסקים של היהודים ביריד עדין פתוחים, הוא לבש את בגדי השבת ויצא למקום היריד, נעמד באמצע השוק, והתחיל לומר פרק ק"ז שבתהלים 'הודו לה' כי טוב' וגו' בקול רם, בוקע רקיעים כדרכו.

כשהגיע לפסוק 'ומארכות קבצם ממזרח ומערב מצפון ומזם', הסתובב לארבע צדי העולם והראה באצבעו אל כל צד, מיד נפל פחד ה' על כלם, ביריד התחוללה מהומה גדולה, עד שכל היהודים הפסיקו מסחרם והזניחו את הסחורה על מקומה, התקבצו ועמדו סביב הרבי וגעו בבכי עצומה, גם אני בכיתי, אף לא הבנתי על מה ומדוע בכיתי.

הרבנית כבר לא בא בחשבון שאקח את הכסף, קח את כספך, וסע לביתך לחיים ולשלום". (רוא דבובדא, שער האותיות)

ואשא אתכם על נפשי נשרים ואבא אתכם אלי (יט ד)
בהיותו בדרך נקלע הרה"ק **רבי שלום מבעלזא** זיע"א לעיר ברעזנא, ונשאר בה לשבת קדש, את תפלות השבת עשו הרבי ובני פמליתו בבית הכנסת המרכזי, והשתוממו לראות כי קרקע בית הכנסת אינה מרצפת.

במוצאי שבת קרא הרבי לכלל תושבי העיר לאספה, ואחר שהודה להם על הארוח המיוחד פתח ואמר, מצפים אנו בכל יום לביאת משיח צדקנו אשר יקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ, איך חושבים אתם, באיזה אופן נעלה כלנו לארץ הקדש.

הכל שתקו והרבי המשיך ודרש, "שמעו את אשר אמר לכם, אמרו חז"ל (מגילה טז) 'עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, אם כך בעת ביאת המשיח וקבוץ גלויותינו יתקבצו בכל עיר ועיר כל היהודים לבתי הכנסיות ובתי המדרשות, משם יגביהו עוף לשכן כבוד בארץ ישראל.

אבל מאחר ולבית הכנסת בעירה ברעזנא אין רצפה, כאשר יגביהו אותו לעוף ישארו כלם על השרקע בעירה ולא גיעו לארץ המבטחת עם כל תפוצות ישראל. הקהל הביו היטב את דברי התוכחה הנרמזים, וכבר באותו לילה החלט להזמין רצפה נאה כראוי לבית מקדש מעט. (עיי תנוד)

אלה הדברים אשר תדבר (יט ו) בנשי, לא פחות ולא יותר.

אברהם בן עליה נכנס אל הרה"ק השפת אמת זיע"א לקבל דברי הדרכה וחסידות, ובקש שהרבי יסיע בעדו כי הוא משתוקק להגיע לשלמות ותקון הנפש, אמר לו השפת אמת, בשעת מתן תורה הזהר משה רבנו 'אלה הדברים אשר תדבר, ומפרש רש"י לא פחות ולא יותר.

לכאורה תמוה הדבר, מדוע שמושה רבנו לא ירחיב ויבאר יותר את הדברים לפני בני ישראל, אלא רצו משמים שיעבדו בני ישראל ויתגעו בעצמם, ולא שיקבלו הכל מן המוכן. הנך בא לכאן בבקשה להגיש לך תקון הנפש מן המוכן, לא זו הדרך, על האדם לעבד בעצמו בכל כחו בעסק התורה והמצות.

במכתב שכתב השפת אמת לאחיו הקטן

כבדים, נפל מורא בלבם, הרי הצדיק בחלשה ומי יודע אם אספיק לראותו עוד, על כן מיד כששמע הזדרז לבוא, בלא שום עכובים.

כאשר ספרתי עובדא זו לנכדו הרב הצדיק **רבי מרדכי מבילגוריא** זיע"א, נהנה מאד מהרעיון ואמר כי הדיוק בדברי רש"י הוא "בעלזער דיוק", וזה מורה על אמתות הדבר. (ברכת אברהם)

ואתה תחזה מפל העם אנשי חיל ויראי אלקים אנשי אמת טנאי בצע ושמתי עליהם (יח כא)

אחד מחסידי הרה"ק **רבי ישראל מרוז'ין** זיע"א שהיה עשיר גדול, שבת בדרכו לרגל מסחריו המסעפים בצל קדשו של הרה"ק **רבי מאיר מפרימשלאן** זיע"א, והשתומם לראות את העבודות הנוראות והנשגבות של הרבי בכל השבת הקדושה.

במוצאי שבת בעת שזכנס לקבל ברכת פרדה, הוא הגיש פתקא עם פדיון בסכום עתק של אלף אדומים זהב, כי עז היה רצונו לטל חלק בהוצאות בית קדוש עליון זה.

בשראה הרבי את הפדיון הגדול, הודיע נחרצות כי אין רצונו לקחת ממנו את המעות, מאחר וחסיד רוז'ין הוא, הוא חושש כי אחר שיתן לו פדיון זה לא יוכל לתת אחר כך לרבו כפי הראוי, על כן הוא לא קבל ממנו פדיון כה גדול.

החסיד התעקש ואמר שעשיר גדול הוא וכי יש לו כל, וגם אחר שיתן סכום זה לא יחסר לרבו מאומה והוא ימשיך לתן לרבו כמנהגו מאז ומקדם, אולם הרבי מאן ולא רצה לטל את הפדיון בשום פנים ואפן.

אחר דין ודברים שהיה ביניהם אמר רבי מאיר, בבית המדרש הסמוך יושבים רבנים, נקרא לשלושה רבנים שישבו לדון בענין, ונשמע מה יחליטו, הרבנים שמעו את הדבר, והם פסקו שאם החסיד מבטיח שלרבו לא יחסר מחמת הנתינה הזו והוא ימשיך לתת לו כהנה וכהנה, אין שום שאלה בדבר ומתן לקבל את הסכום הגדול ללא כל פקפוק.

כשישמע הרבי את פסק בית הדין, הוא צוה שיקראו לרבנית לחדרו ונשמע מה בפייה, כשהיא שמעה את הדברים, הבינה הצדקנית את רצונו הקדוש וענתה בחכמה, אחרי נשואינו קבלנו על עצמנו שלא להנות מדבר שהורה בו חכם, ובכסף הזה כבר הורו חכמים.

נהנה הרבי מפרימשלאן ואמר לחסיד בשמחה רבה, "כעת אחר שפסקה

פתאום התחיל הרבי לזעק, "יש אנשים שאינם בעלי דעה שלמה, הסוברים שמה שכתבה התורה הקדושה 'כבד את אביך ואת אמך' הכונה לאבא עלאה ואמא עלאה, זה אינו כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וכתוב ישר דברי אמת, 'כבד את אביך' אב ממש, 'ואת אמך', אם ממש".

הגבאים עמדו משתוממים, אך חותני ידע כי עליו נסובו הדברים, כי קדם נסעו לקארלסבאד היה לו וכוונת עם הוריו בענייני ממון, והוא מיד במקום קבל על עצמו לפיכסם, והם בנדאי יתפייסו עמו 'כאב בנו ירצה' (משלי ג יב), ומיד הפסיק הרבי לדבר בנושא זה. (מקור חיים)

ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו (כ יז)

במדה מפלגת מחשיב היה רבי אריה לייב ליפשיץ זצ"ל בעל האריה דבי עילאי, את חתנו הרה"ק רבי יחזקאל משינאוו זיע"א, ומזכיר בהערצה גלויה את היראת שמים המפלאה שלו.

באחד השיחים ספר פי תקופה קצרה אחר חתנתו, ארע ובלייל שבת קדש כפאשר עלה רבי יחזקאל על יצועו באישון לילה ואפלה, הוא תחב בלי ראות את רגלו בתוך קערת מים, ונתלחלו האנפילאות שעל רגלו.

מחטיט סחיטה חשש רבי יחזקאל לפשט אותם מרגליו, אך הוא גם התירא לישן עמם, כי על ידי שידחק את רגלו על המטה, הוא גם עשוי לבוא לידי סחיטה, ובליית בררה החזיק את רגלו תלויה באויר מחוץ למטה במשך כל הלילה.

גם חותנו זקנו הרה"ק הישמח משה זיע"א שהיה חותן האריה דבי עילאי, החשיבו ביותר אחר שהכירו בעת שאכל זמן מה את ארוחותיו תמידיו כסדרן על שלחנו.

שמעתי מפי אנשים נאמנים שספר להם **אב"ד קראקא רבי שמעון סופר** זצ"ל, כי קדם חתנתו שלח אותו אביו **החתם סופר** זצ"ל אל הישמח משה, לקבל ברכתו לרגל חתנתו, אחר שיצא מאת הישמח משה שהאציל עליו מברכותיו, הוא אמר, "שמע נא לעצתי ולך אל בעל נכדתי הרב רבי יחזקאל וקבל גם ממנו ברכה, כי הוא איש צדיק, וברכתו לא תשוב ריקם". (מקור חיים)

בעת שהתקשו התלמידים להבין את דבריו העמקים, פנה החדושי הרי"ם לבנו ושאל, "גם אתה אינך מבין", והוא משך בכתפיו מבלי לפצות פה, כמי שאף הוא לא הבין.

אך יצא אביו מן החדר, עמד רבי אברהם מרדכי והסביר לתלמידים את חדושי אביו בטוב טעם ודעת, בשובו לחדר הבין החדושי הרי"ם כי בנו עמד ובאר לכלם, ושאל בתמיהה מדוע לא ענה בחיוב כפאשר שאל אם הבין את דבריו.

התנצל רבי אברהם מרדכי ואמר, "אלמלי שאל אבא אם אני מבין, הייתי מאשר את הדבר, עכשו ששאל אם גם אני לא מבין, לא יכלתי לסתר דבריו ולומר להפך". (מאיר עיני הגולה)

כבד את אביך ואת אמך למען יארכו ימיה על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לך (כ יב)

כתב רבי מנחם מנדל מרגליות אבד"ק אטיניא, שמעתי מפי חותני רבי שמואל זנוויל כהנא מדראגמרעשט, כי בעת חליו הוא נסע בפקדת הרופאים למרחץ קארלסבאד, ושקה במקום מספר שבועות.

אחר שהבריא בעזר רופא כל בשר, הוא נסע למקום סמוך, למרחץ פרנצנסבאד, לקבל את פני הרה"ק רבי יחזקאל משינאוו זיע"א שהגיע למקום לשבת קדש עם מתי מספר מגבאיו ומקרבייו.

חותני נשא עמו יין טוב עבור בכורים ככל המביא דורון לתלמיד חכם (כתובות סה), הוא היה אצל הרבי אורח חשוב, וגם לינו שהביא היה אצל הרבי חשיבות גדולה, כי בלעדיו היה לו יין בצמצום רק עבור קדוש.

הרבי שאל אצל מי קנה את היין, וכשהשיב כי אצל הגביר רבי נפתלי הלפרט מסיגוט, אמר "ישר כבוד", ושטה ממנו, בלייל שבת קדש אחר 'המוציא' צוה הרבי לזמר 'כל מקדש', ואחר שנגנו חרוז אחד צוה לשתק ואמר שהוא מסתפק אם רשאים לזמר בשעה זו, אולי יש בשכנות אנשים חלשים שהגיעו למרחץ וכבר עלו על מטתם, ואנו מפריעים להם, אחר קבע כי אין ראוי לנגו, וכו נעשה.

ביום שבת קדש אחר התפלה, ישבו סמוך לסעודת צפרא דשבתא רק הרבי וחותני ושאר הגבאים עמדו, פני הרבי בערו כלפידים, והוא התעכב בישיבת השלחן כמה שעות בדבקות והתלהבות עצומה.

אחר זמן ראיתי פעם נוספת את רבי אהרן הגדול בעיר הורודנא, שמעתי את תפלתו שם בבית המדרש וגם אז געיתי בכייה עצומה, אם תשאלוני למה בכיתי אינני יודע, אם גם אתם תתפללו תפלה כזו, אתן לכם כסף". (מאורי אש)

ונח ביום השביעי על בן ברך ה' את יום השבת ונקדשהו (כ יא)

אחד מיהודי העיר ביסערמין שעשה את דרכו לדערברעצין לרגל מסחרו, נפל על אם הדרך והתעלף, הבהילוהו אל בית החולים שם הגדר מצבו כאנוש, הוא שכב על ערש דוי והרופאים אמרו נואש לחייו, לא נתנו לו סכוי להשאיר בחיים למעלה משלושה ימים.

באין תרופה למחלתו, הובילוהו ידידיו לביתו לפני שימות בנכר, באותו שבוע ביום חמישי התקים יריד בעיר דאראג, ואשתו של היהודי בקשה מאחד משכניה שנסע ליריד, שבהיותו בעיר יכנס אל הרה"ק רבי שמואל פרנקל מדאראג זיע"א ויזכיר את בעלה הנוטה למות.

השכן קים את הבקשה, וכנס לפני הרבי והזכיר לטובה ולרפואה את שכנו, והרבי ענה שיכנס אליו בשנית טרם שובו לביתו, השכן נלחץ מהדחיה בתשובת הרבי, והזכיר בשנית כי הרופאים לא צופים לחולה למעלה משלושה ימי חיים בעולם הזה, אך הרבי השיב בשנית שיכנס אליו טרם שובו לביתו, וכי עד אז אין מה לדאג.

ביום ראשון טרם שוב האיש לביסערמין הוא נכנס לקדש פנימה, הרבי נתן בידו חתיכת קוגל אותה שמר כשירים מסעודת השבת, וצוה שבהגיעו לעירו יתן את הקוגל לבני ביתו של החולה, ושילחשו באזניו בזה הלשון, "שמואל בן גיטל שולח לך קוגל זה, ובכח קדשת רבנו מצאנז זיע"א תזכה לרפואה שלמה".

בני הבית עשו כדבריו הקדושים, נגשו אל החולה השוכב ללא הכרה מספר ימים ולחשו כנגד אזניו, והחולה התעורר מיד ובקש מים לנטילת ידים למען יוכל להתפלל, אחר התפלה אכל מהקוגל, והתרפא לגמרי. (רבנו הקדוש מדאראג)

כבד את אביך ואת אמך (כ יב)

בשנינו תורני שמסר הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א באזני תלמידיו, ישב בנו הרב הצדיק רבי אברהם מרדכי זצ"ל בין השומעים,

פרשת יתרו

סגולה לבנים

גילוי מפתיע ומעניין מצוי על מצבת קברו של הרה"ק רבי שלמה בנימין הלוי אשלג זיע"א, שהיה בנו ויד ימינו של הרה"ק רבי יהודה לייב אשלג זיע"א, הנודע בתוארו "בעל הסולם", על שם פירושו על ספר הזוהר הקדוש.

שמו של הרה"ק נדרש על המצבה בנוטריון הבנוי על ראשי התיבות של שמו, ותיבת 'בנימין' באה שם באופן זה: 'בשאלתו לאביו ב'בקע ולא בקע' עוררו לכתבת הסולם; נ'בחר משמיא גם להוציא הזוהר לעולם; י'פענח צפונות ויחדש חידושים לחברים מקשיבים; מ'חצות לילה הרביץ תורת הנסתר לרבים; י'סד ישיבת מוהר"ל אשלג לנסתר ונגלה; נ'זכח אבות בחברון הקים ישיבת מערת המכפלה".

בחרוזים אלו אנו שומעים דבר חידוש, שנתגלגלה זכות מופלאה על ידי רבי שלמה בנימין, שבזכותו חיבר אביו הגדול את פירושו על ספר הזוהר, זאת לאחר שהבן שאל את אביו שאלה נכונה בהבנת דברי הזוהר, ותשובתו על כך הייתה לחבר את הספר הגדול עם פירוש הזוהר, כדי לתת מענה נכון לבנו ולשאר דורשי ומבקשי השם. היה רבי שלמה בנימין דולה ומשקה מתורת אביו ורבו לאחרים, בהתאם לסמיכת חכמים ולהוראת אביו שימסור שיעורים לחברים מקשיבים בספר הזוהר הקדוש ובתורת הקבלה.

מלבד השיעורים הרבים שמסר רבי שלמה בנימין בבית מדרשו שבעיר בני ברק עוד הוסיף ומסר שיעורים רבים גם בערים נוספות, ביניהם בירושלים ובחברון. לא נחה דעתו של רבי שלמה בנימין עד שהיה מטלטל את עצמו גם ברחבי העולם, והיה נוסע ממדינה למדינה ומעיר לעיר, כדי להפיץ את תורת הנסתר וללמד את סודות התורה הפנימיים.

היה זה באחד השנים כשרבי שלמה בנימין ערך מסע ארוך וממושך בחדשי החורף הקרים ברחבי אירופה המושלגת. רבים וטובים המתינו לרבי שלמה בנימין ברצותם לשמוע את השיעורים הזכים שמסר בטוב טעם ודעת, ורבי שלמה בנימין ניאות לבקשתם והטריח את עצמו אליהם. מסעו הארוך הסתיים קרוב לערב חג הפסח.

היה זה יומיים לפני ליל בדיקת חמץ, ורבי שלמה בנימין עשה את דרכו לארץ ישראל. המטוס בו עשה את דרכו המריא מבלגיה, אלא שהמטוס לא נסע ישירות

לארץ ישראל. המטוס נחת בעיר וינה בירת אוסטריה, והנוסעים עברו למטוס אחר שהיה אמור להמריא לארץ ישראל.

הבעיה הייתה ששתי הטיסות לא היו סמוכות. הטיסה מבלגיה נחתה בווינה בעיצומו של יום, בשעות הצהריים, ואילו טיסת ההמשך מוינה לארץ ישראל נועדה להיות בשעות הקטנות של הלילה, בשעה שתיים אחרי חצות הלילה.

שעות רבות של המתנה בטרמינל הגדול בווינה עמדו לפני רבי שלמה בנימין, מבלי שהיה בידו דבר מאכל או משקה. מזון גשמי, כדי להשיב את נפשו, לא היה בידו, ואף לא ראה גם כל דרך כיצד יעלה בידו להשיג אותם, אך מה שהיה בידו היו ספריו הקדושים בנגלה ובנסתר מהם לא אבה להיפרד אפילו לרגע, בהם הגה במשך כל שעות הטיסה ובהם תכנן להגות גם בשעות ההמתנה.

לרגע חשב רבי שלמה בנימין לנסות לחפש דבר מאכל, אלא שמיד חזר בו: הרי לא יעלה על הדעת שהוא ישאיר את ספריו הקדושים ללא כל השגחה, כדי לחפש גשמיות. מי יודע אם אנשי הנקיון בשדה התעופה לא יתעסקו עם הספרים ויתנהגו עימם שלא כראוי. מוטב איפוא, הסיק רבי שלמה בנימין, לשקוד בהתמדה בלימוד התורה ולשכוח כליל מצרכי הגוף.

היה זה מחזה מופלא שלא מעלמא הדין: רבי שלמה בנימין ישב בפינה צדדית בשדה התעופה, כשכל כולו קודש להשם. בפנים לוהטות ובעיניים בוערות למד רבי שלמה בנימין בספריו הקדושים, מבלי לתת מענה מינימלי לבקשת גופו ששיווע למעט מזון ומנוחה. רבי שלמה בנימין היה מותש לחלוטין מטלטולי הדרך הקשים, אך הדבר לא פגם אפילו כמלוא נימה ברעננותו הרבה ובחשקו העצום ללימוד התורה.

ובאותו היום, בהשגחה פרטית מובהקת, נכח בווינה מחותנו של רבי שלמה בנימין, הלוא הוא הגאון החסיד, הנודע בבקיאותו הרבה, רבי שמאי גינזבורג זצ"ל. רבי שמאי היה בווינה כדי להפיץ את אור היהדות בין אלפי היהודים שבאותם הימים עלו מברית המועצות והגיעו לאוסטריה, ובליל הסדר התעתד רבי שמאי לערוך להם את סדר החג ככל משפטו וחוקתו.

השמועה הגיעה אל רבי שמאי כי מחותנו רבי שלמה בנימין מצוי בשדה התעופה בווינה,

ממתין לטיסת ההמשך שתיערך בשעה מאוחרת מאוד. יושב הוא שם לבדו, בין גויים ערלים, בתחושה לא נוחה, וממתין לטיסתו.

שעת נסיעה ברכב הפרידה בין מקום המצאו של רבי שמאי לבין שדה התעופה הגדול של וינה, אולם המרחק הגדול וזמן הנסיעה הרב, למרות הימים הלחוצים, לא מנעו מרבי שמאי לעשות את שהוא הבין שעליו לעשות. רבי שמאי ידע שמהראוי ללכת לפגוש את מחותנו הנעלה ולקבל ממנו ברכת 'א גוט יום טוב', והוא החליט לעשות זאת. רבי שמאי כלל לא ידע כי מחותנו יושב בשדה רעב וצמא, אולם די בכך שידע שהוא נמצא שם, כדי שיחפוץ להיפגש עימו.

יחד עם רבי שמאי גם היה בווינה, הרב החסיד רבי שלום זאב קרוגליאק. רבי שלום זאב היה חסיד חב"ד, שגם הגיע לווינה לאותה מטרה, לפעול במרץ אצל אלפי העולים מברית המועצות למען שמירת היהדות. הוא דאג עבורם לכשרות טובה, לימד אותם הלכות שמירת שבת ופעל עבורם שיתפללו תפילות כסדרן.

פנה רבי שמאי לרבי שלום זאב והציע לו לנסוע יחדיו לרבי שלמה בנימין. לרבי שלום זאב היה מכונית, ורבי שמאי הסביר לו את מעלתו וחשיבותו של האדמו"ר החשוב, ממשיך דרך אבותיו כמרביץ תורה וכמפיץ תורת הקבלה, וכי הוא יושב לבדו בשדה התעופה. טוב נעשה, אמר רבי שמאי, אם נסע למקום כדי להקל על בדידותו, ואף נקבל את ברכתו. רבי שלום זאב ניאות לבקשה, דבריו היוצאים מהלב של רבי שמאי נכנסו אל ליבו, ויחדיו הם יצאו לנסיעה.

ברגעים הראשונים לאחר בואם אל שדה התעופה, לא עלה בידם למצוא את מקום מושבו של רבי שלמה בנימין. לאחר דקות ארוכות של חיפושים אמר רבי שמאי: ברור ופשוט שעלינו לחפשו דווקא באחת הפינות הנידחות של הטרמינל הגדול, שכן הרבי מבקש בוודאי לשמור על קדושת עיניו וללמוד בהתמדה ללא כל מפריעים. אל לנו לחפש אחריו במקומות שוקקים והומי אדם, אלא דווקא במקומות הצדדיים והשקטים, שם הוא בוודאי יושב.

כיון שהגיעו למסקנה זו, לא ארכה השעה עד שהם הבחינו ברבי שלמה בנימין יושב בפינה מוצנעת של שדה התעופה והוא שוקד על תלמודו, מחזיק הוא ספר קודש בידו,

הנאמנה שבזכותה בניתי בית גדול להשם ולתורתו. בזכות הרבי נפקדתי בבנים, וברצוני לעלות על קברו ולהודות לו".

בשולי סיפור נאדר זה המובא בספר 'הגאון החסיד' לתולדותיו של רבי שמאי גינזבורג מופיע שהרה"ק רבי יחזקאל יוסף הלוי אשלג זיע"א, חתנו של רבי שמאי וממלא מקום אביו רבי שלמה בנימין, השלים את הסיפור ואמר:

"אכן מקרא מפורש הוא שהכנסת אורחים היא סגולה לבנים, מובא בספר הזוהר הקדוש (פרשת יתרו): כפי שהיה אצל יתרו חותן משה, אשר מתחילה היו לו שבע בנות, ומשום כך יצאה ציפורה לשאוב את המים, כי אין לו בנים. והנה נאמר בנביא ומבני יתרו חותן משה - מאין היו לו בנים? אלא מאחר שאירח את משה רבינו ועשה הכנסת אורחים, התברך בבנים. וכן מצינו אצל בני לבן, אשר מתחילה היו ללבן שתי בנות, ולפיכך הייתה נערה רועה את הצאן. ובהמשך נאמר 'ובני לבן' - מנין לו בנים? אלא, משעה שהכניס את יעקב כאורח זכה לבנים".

וכך גם אמרו במדרש תנחומא (פרשת שמות): "שני בני אדם קבלו שני צדיקים ונתברכו בשבילן, ולא היה להם בנים מתחלה ומשנכנסו לבתיהם נתן להם הקב"ה בנים: לבן ויתרו, לבן - אפשר היה לו בן והיתה בתו רועה את צאנו, אלא שלא היו לו בנים, משנכנס יעקב לביתו נתברך בנכסים ובבנים, דכתיב נחשתי ויברכני ה' בגללך (בראשית ל כז), וכתיב וישמע את דברי בני לבן. יתרו דכתיב 'ולכהן מדין שבע בנות', אפשר היו לו בנים ובנותיו רועות, אלא שלא היו לו ובנים משנכנס משה לביתו נתברך והיו לו בנים דכתיב (שופטים א טז) ובני קיני חתן משה".

וראה במדרש תנחומא (פרשת כי תצא): "ויש מצות שמתן שכרה בנים כמו שרה שאירחה את האורחים, ושונמית על שקבלה את אלישע".

וכתב רבינו בחיי בספר 'כד הקמח' (מערכת אורחים): וכן מצינו שמצוה הזאת של הכנסת אורחים שהפרי שלה והשכר בעולם הזה הם הבנים, שכל הזהיר בה זוכה לבנים, שכן מצינו באברהם, כי מתחלה היה עץ יבש בלא בנים, ואחר שנטע נטיעה זו שהמשיילה הכתוב לעץ זכה לבנים, ולכן נראה לו הקב"ה במקום אילנות, זהו במקום 'אלוני ממרא', ושם בישרו המלאך שישוּב עץ לח ויהיה לו בן.

רבים כמעייין המתגבר. כששני תלמידי חכמים מופלגים כרבי שלמה בנימין ורבי שמאי נפגשים יחד, אין הם משוחחים אלא בדברי תורה, כשבעיקר עסקו בהלכות הפסח הממשמש ובא.

המארח, רבי שלום זאב, שביקש לקיים את הבטחתו להשיב את הרבי לשדה התעופה בזמן, ניגש בהכנעה ואמר כי הגיעה השעה לצאת לדרך. המארח הגיש לרבי צרור נאה עם 'צידה לדרך', כדי שיהיה לרבי לסעוד את ליבו במטוס. ואילו הרבי, בעודו עומד בדלת, שאל בקול: במה אברככם? המארח שהיה שמח בחלקו נענה ואמר: הודו להשם כי טוב! לא חסר לנו מאומה!

אלא שרבי שמאי ידע את האמת. הוא ידע שמאחורי העמדת הפנים מסתתר עצב גדול: משפחת קרוגליאק עדיין לא זכתה לילדים. כבר חלפו שנים מאז נישואיהם והם עדיין לא נפקדו בזרע של קיימא. משפחת קרוגליאק - אבלם בליבם וצהלתם על פניהם, והם אינם מראים כלפי חוץ את צערם הגדול על ביתם הריק מצהלת ילדים.

בחושי החדים הרגיש רבי שמאי כי רגעים אלו הם עת רצון ושעה מיוחדת. הטובה המיוחדת שמשפחת קרוגליאק עשתה עם הרבי התשוש כשהכניסה אותו לביתם בשעות הקשות של ערב פסח וכיבוהו ביותרת הכבוד, כשהרבי מבקש לגמול להם טובה ולברכם כראוי להם. רבי שמאי לא התבלבל ואמר לרבי בקול: אין להם עדיין ילדים.

אורו פניו של רבי שלמה בנימין והוא בירך את רבי שלום זאב ורעייתו בברכה נרגשת מעומקא דליבא, כי 'כעת חיה ולשרה בן'. בעזרת השם יזכו לבן זכר בזכות מצות הכנסת האורחים המופלאה שנהגו בו. צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ואכן לתקופת השנה עשתה ברכתו של הרבי פירות והמארחים זכו לחבוק בן זכר ויקרא שמו בישראל "דוד ישעיה". במהלך השנים התווספו למשפחה עוד בנים ובת, זרע ברך השם.

חלפו שנים, וביום ז' כסלו השתתף רבי שמאי באירוע תורני שהתקיים בירושלים. בעיצומו של האירוע קם רבי שמאי והתנצל על כך שהוא מוכרח לעזוב את האירוע קודם שהסתיים. רבי שמאי הסביר: "היום חל יומא דהילולא של מחותני האדמו"ר רבי שלמה בנימין שהסתלק לשיבה של מעלה בשנת תשמ"ד. ממחר אני לעלות על ציונו".

להפתעתו של רבי שמאי הוא ראה אדם נוסף שהקשיב לדבריו ואמר בהתרגשות: "אף אני מבקש לנסוע יחד עמכם אל הציון הקדוש, שכן בעל חוב אנכי להרבי". הביט רבי שמאי בדובר ושמח לגלות כי מדובר בידידו משכבר הימים, רבי שלום זאב קרוגליאק, שהמשיך ואמר: "עדיין לא הודיתי לרבי על ברכתו

בדיקות ובריכוז רב, משל מצוי הוא בבית מדרשו בבני ברק. כה שקוע היה בתלמודו, עד שלא הבחין כלל במחותנו רבי שמאי העומד מולו. כיון שכך, נגע רבי שמאי בשולי אבנטו, כדי למשוך את תשומת ליבו להימצאו כאן.

רבי שלמה בנימין ננער ממקומו והביט בשני היהודים העומדים מולו. הוא היה מופתע למראה מחותנו שהגיע למקום בלי תיאום מוקדם, יחד עם אדם נוסף אותו לא הכיר. וגם רבי שמאי, ויחד אתו גם רבי שלום זאב, היו מופתעים לראות את התמדתו של הרבי שניכרו עליו אותות הדרך המייגעת אותה עשה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך מסירות נפש לכלל ישראל. חדשים אחדים היטלטל בדרכים, עדיין לא מיצה את תלאות הדרך, והוא עוסק בתורה כי היא משוש חייו.

כשמעו רבי שמאי ורבי שלום זאב כי אין לרבי כל דבר מאכל ומשקה, הצטערו מאוד על כך שלא הביאו איתם 'צידה לדרך' מתאימה, אך עד מהרה התעשת רבי שלום זאב והחל מפציר ברבי שיבוא יחד עימו לביתו, שם יאכל וישתה כראוי, כך גם יכול לנוח מעט, ולאחר מכן יסע בחזרה אל שדה התעופה.

משסירב רבי שלמה בנימין להצעה, הבין רבי שלום זאב כי חושש הוא שמא יאחר את טיסת ההמשך לארץ ישראל, ומי יודע כיצד יוכל לשוב לביתו ולבית מדרשו לפני חג הפסח. אולם רבי שלום זאב לא הסכים לוותר: רבי, פנה אליו ואמר, הנסיעה מכאן לביתי, כך גם מביתי לכאן, אינה עולה על שעה אחת, ואילו לרבי יש עוד שעות רבות עד ההמראה. מבטיח אני לרבי כי אשיבנו מבעוד מועד אל שדה התעופה והרבי לא יאחר את הטיסה.

בסופו של דבר ניאות רבי שלמה בנימין להפצרות, נטל עימו את מזוודת ספריו, ויצא יחד עימם אל המכונית של רבי שלום זאב. עם בואם לביתו של רבי שלום זאב, ללא כל הודעה מוקדמת לבעלת הבית, הכניסה אשתו של רבי שלום זאב את האורח החשוב אל חדר הסלון הגדול וערכה בפניו שולחן עם מיני תרגימא משיבים נפש.

ניכר היה על הסלון כי הוא כבר נקי ומצוחצח לכבוד פסח, החמץ כבר נוקה וסולק מכל פינה, אולם בעלת הבית לא העלתה על דעתה להושיב את האורחים בפינת הבית, שם עדיין היה מקום מיועד לאכילת חמץ. היא ביקשה לקיים את מצות הכנסת אורחים הגדולה יותר מהקבלת פני השכינה על הצד היותר טוב, במקום החשוב ביותר שיש בבית.

בעלת הבית הוסיפה והכניסה אל השולחן ממיטב מטעמיה, ובמשך שעה ארוכה התקיימה שם סעודה מרוממת, בה נאמרו דברי תורה

מליץ יקירין ויהודשים נפלאים מוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵיאָה

חֹזֵר־פֶּאֶה

חֹזֵר־פֶּאֶה יְסוּד חֹדֶשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

טבע נשמות ישראל לקיים המצוות

קשורה שם בכל רגע, ואף אם נפל ונדמה לו כי התרחק מהקדושה, מגלה לנו רבינו הקדוש הרמ"ע מפאנו ע"ה, כי רק דמיון הוא, כי טבעו לא יסבול מעשה העבירה, ואם קרה ונכשל, אין זה כי אם מעשה כסיל ורוח שטות שעברה עליו במקריות בעלמא, אך נשמתו קשורה לעולם בכסא הכבוד וממילא בכל מצב שנמצא יכול לגלות את הקדושה שהסתתרה מבינתו ולשוב לחיק אביו שבשמים.

דיבור ה' חקוק בנשמות ישראל

עוד מוסיף הרמ"ע על עוצם הכוח שיש בתוכנו עד שנאמרו כלל המצוות בלשון עתיד, כאומר, גלוי וידוע לפני שכך יהיה, וזה לשונו: וגם הדיברות מסייעות הכח ההוא ומוציאות אותו לפועל. מדמה זאת לפתרון חלום שאמרו חז"ל (ברכות נה): כי מאמר פיו של האדם מסייע להוציא לפועל את דבר החלום וכפי שפטר במאמר פיו. כל שכן בהיות הדיבור מכתב אלוקים חרות על הלוחות, שכח הדיבור האלוקי החרות על הלוחות נותן כח לכל יהודי שבוודאות ישמור מצוות ה' וחלילה לא יעבור על אחת מהנה.

ההבטחה נסתרת בלשון ציווי למנוע קטרוג

בתוספת ביאור כתב הרה"ק רבי ברוך מקוסוב ע"ה בספרו נחמד ונעים (פרקי אבות אות 14), להבין מה שנאמר בלשון הדומה לציווי ולא נאמר במפורש כי כך עתיד להיות שבעצמותם של ישראל ובכח הדברות החקוקות בהם לא יבואו לידי חטא. ומסביר, כי באמת עיקר כוונתו יתברך בדיבורו הוא על דרך הודעת העתיד, כדי לסייע בידינו להטות הבחירה לטוב, אמנם כדי שלא לעורר את הסטרא אחרא לקטרוג על סיוע ה' יתברך בידינו, לפיכך הוציא דבריו באופן המשתמע גם בלשון צווי, אבל עיקר כוונתו להיות כמסייע לבניו האהובים לבחור בחיים.

כשהאדם מעמיק בזה יצליח לגבור על כל המניעות

זהו כח עצום ונפלא שנתן לנו הבורא בנשמתנו, שנשמתו של כל יהודי קשורה בקשר חזק ואמיץ במקור מחצבתה בכסא הכבוד, עד שלא נוכל מטבענו להיפרד מקדושה עליונה זו. ומכאן ישכיל איש נבון ויוסיף אומץ בראותו שהיצר הרע גובר עליו ועומדים עליו נסיונות בסור מרע או בעשה טוב, להניא לבבו ולהטות נשמתו מדרכי החיים, ויכול לקרות לפעמים שכל כך גוברים עד שמרים ידיים כמתייאש.

אך לא זאת, אל יתן למוטט רגליו. רק ידע ויחדיר לעצמותו ומוחו בכל עת היכן קשורה נשמתו. הלא מכסא כבוד חוצבה ועדיין

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תעשה לך פסל וגו'. לא תשתחוה להם ולא תעבדם (כ ג-ה). במצווה זו ששמענו מפי הגבורה וכן בכל מצוות התורה נראה, כי לא נאמרו בלשון צווי כי אם בלשון עתיד. למד מכך הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה ודרש דברים מופלאים וטמירים, שלפיכך נאמרו המצוות בלשון עתיד, כי התורה מבטיחה לנו שיזכו ישראל לעמוד בקיום כל מצוות התורה, ולכן נאמר בלשון עתיד לומר שכך בוודאי יהיה שלא יהיה לך וכו'. וכך הם דברי קדשו בעשרה מאמרות (מאמר חיקור הדין ח"ד פ"ט): גלוי וידוע לפני שלא יהיה לך אלהים אחרים' וכן כולם, כי טבע המחצב לא יסבול מעשה העבירה, והיה הנכשל בה מקרה הכסיל אשר לא יתמיד, עכל"ק.

מִילְתָּא דְפְּלִיאָה

קבלת התורה שבשבת זו

עולה במעלתה על קבלתה בשבועות

בשבת פרשת יתרו מפטירים במעשה מרכבה האמור בישעיה, ואילו בחג השבועות מפטירים במעשה מרכבה האמור ביחזקאל, ונבואתו של ישעיה סתומה מנבואתו של יחזקאל, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה יג) שיחזקאל היה דומה לבן כפר שראה את המלך, ואילו ישעיה היה דומה לבן כרך שראה את המלך. ולכאורה מן הראוי שאת הפטרה הגדולה במעלתה יפטירו בחג השבועות שהוא ממש ביום שניתנה התורה, ואילו פרשתנו הינה כפי הרגיל על לשון צדיקים וחסידים דברי השל"ה הקדוש ע"ה (מסכת פסחים נר מצווה אות ו): 'הקריאה מעוררת הזמן'.

בקריעת ים סוף זכינו למראה גדול מנבואת יחזקאל

יתכן לבאר, כי לאחר פרשת בשלח שזכינו בכוח הקריאה לראיית פני השכינה יותר ממה שראה יחזקאל, הרי שבפרשת יתרו הסמוכה לה חשובים אנו כבני כרך הרגילים במראה המלך, ולפיכך מפטירים בנבואת ישעיה, אבל בחג השבועות שלא זכינו לכוח מתן תורה אלא מכוח הזמן, איננו חשובים אלא כבן כפר שראה את המלך, ולכן מפטירים בנבואתו של יחזקאל שהיתה ראייתו כמו של בן כפר.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מעלת הדור כשמתבטלים אל הצדיק

(שבועות ד"ה שם דף פ"ז) לכאורה צריך להתבונן בדבר זה. רב גדול ונשיא הדור כר' יוחנן בן זכאי אשר היה חי ק"כ שנה לא יהיו לו רק ה' תלמידים הלא הוא היה המנהיג לכל ישראל. ועוד דקדק בלשון 'הוא היה מונה שבחן', מדוע היה נצרך שהוא ימנה את שבחם. רק באמת היו לו כמה תלמידים, רק מחמת שהיו בעצמם יודעים מעלתם והיו חשובים בעיניהם לא היה נצרך שהוא ימנה שבחם. אך החמשה תלמידים הללו היו נמוכי רוח ושפלים בעיני עצמם ולא היו יודעים כלום ממעלתם. לכן דייקא 'הוא היה מונה שבחם'.

ההתבטלות לצדיק היא ההכנה שיהיה האדם ראוי לקבל תורת רבו
והם היו עיקר מכל התלמידים שהיו ראויים לקבל ממנו. כי עיקר הכנה לקבלת התורה היא השפלות להיות בחינת מקבל כמו שאמרו בשם הרב הקדוש מורנו ר' משה ליב מסאסוב זי"ע לפרש הכתוב (בראשית מד יז) 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד'. כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו. כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו.

בני ישראל התייצבו בתחתית ההר לקבל תורה בהכנעה
המשיך התפארת שלמה ודרש, שביטול זה היה היסוד שבו הגיעו ישראל למעמד הנשגב ביותר כל ימי עולם, הלא הוא קבלת תורתנו הקדושה. שכן בפסוק שנאמר קודם קבלת התורה נאמר ויתייצבו בתחתית ההר, פירוש, כל מעמד קבלת התורה תלוי במה שעמדו בתחתית ההר בנמיכת רוח ובשפלות גדולה ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדרגת הענוה. וכך רמזו לנו חז"ל ביום הראשון שבאו להר סיני ואמרו (שבת פ"ה) 'יומא קמא לא אמר להו ולא מידי', הכוונה 'לא' - מידת הלא, שייחשבו בעיניהם כ'לא', זה 'אמר להו', את זה לימד משה רבינו ע"ה בראשית הכנתם לקבלת התורה, שהוא היסוד לקבלת התורה, 'ולא מידי' - שלא יחשבו שיש בהם מה, רק יבואו בשפלות ואז יהיו ראויים לקבל התורה.

דורות הראשונים היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף לא הכירו אותו
נחזור לדברי השפתי צדיק, שהוסיף עוד נדבך בדרכי הדביקות בצדיקים, וכה הם דברי קדשו שרשמם מפי זקינו החידושי הרי"מ: ומפה קדוש זקני ז"ל [החידושי הרי"מ] שמעתי, שיכולין להיות בטל אל הצדיק אף שאין מכירין אותו מי הוא. ואמר זה הלשון, 'אל תחשדוני שאני הצדיק הדור רק אני גם כן מבטל עצמי אל הצדיק שנושא חן בעיני הקב"ה והוא מעלה חן הכלל ישראל לפניו יתברך שמו, ע"כ לשון קדשו של מרן החידושי הרי"מ זי"ע.

נסיעה לצדיק - עצה עמוקה לדורנו שע"י המאמץ הכרוך בנסיעה יגיע לביטול

ובזה מיושב מפני מה בדורות ראשונים לא שמענו שנסעו נסיעה לצדיקים ולשבת אצלם, כי בדורות אלו היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף מבלי לראותו. כל זה היה בדורות הראשונים שכוחם יפה להתבטל אף מרחוק, אך בדורנו השפל קיבלנו עצה עמוקה מרבנותינו הקדושים נשמתם עדן שהאדם מכתת רגליו ופונה מעסקיו ומוציא הוצאות, ובכל זה מרגיש את עניין הביטול בפועל, כולי האי ואולי ישיג שעתא חדא לרכך הלב להכנעה ולשוב בתשובה, ע"כ דברי השפתי צדיק. הדבר מבואר הרבה בספר מאור ושמש, ונראים הדברים מכוונים בייחוד על רבו הגדול בעל הנועם אלימלך ע"ה, שכאשר היו באים אליו לשבתות היו מקבלים את השפעת הקדושה והטהרה, כי היו נכנעים לפני הצדיק.

ריב"ז מנה שבחן של תלמידיו שמחמת התבטלותם לא ידעו מה מה מעלותיהם
עוד שנינו במסכת אבות (פ"ב מ"ח): חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך, הוא היה מונה שבחן, רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה, רבי יהושע אשרי יולדתו, רבי יוסי חסיד, רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא, ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר. מקשה הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

ויצא משה את העם לקראת האלהים מן המצפה ויתייצבו בתחתית ההר (יט יז).
יודעים הם דברי התוספות במסכת עירובין (יז:) על מה שאמרו חז"ל 'נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא', שזה דווקא בסתם אדם, אך צדיק אשריו ואשרי דורו. הקשה בשפתי צדיק (ליקוטים) אם אשרי דורם של הצדיקים, אם כן באיזה דור נאמר 'נוח לו לאדם שלא נברא', הרי בכל דור יש צדיקים שאשריהם ואשרי דורם, כמאמר חז"ל (יומא לח:) 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור', ו'אין לך דור שאין בו כאברהם כיצחק וכיעקב' (ליקוט שמואל א' צז).

אלא מבאר השפתי צדיק, 'אשרי דורו' נאמר רק כאשר מתבטלים הם לצדיק שבדור, כמו שאמרו באבות (פ"א מ"ד) 'הווי מתאבק בעפר רגליהם', שמורה על ההתבטלות שצריכה להיות כלפי הצדיק עד שיתאבק בעפר רגליו. ונביאו בלשונו הקדוש: מזה ראינו גדולה לדרכי המתאבקים בעפר רגלי צדיקים, כאשר שמעתי מפה קדוש זקני מו"ר ז"ל [החידושי הרי"מ] על ענין זה 'חיבור לטהור טהור' (כלים פ"ב מ"ב), וצריך אדם לבטל עצמו וחיותו לצדיק אמיתי.

כך גם היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שהיה גדול מכל גדולי זמנו, ולמרות זאת היה מקשר את עצמו לרבינו החוזה מלובלין ע"ה, כפי שהיה אומר לתלמידיו: הרבה תורה אני יכול להשיג לבד, אבל אני צריך רבי, כי בלי רבי אי אפשר להגיע, צריך את הרבי שיפתח את הפתח.

באותו עניין דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע בפסוק שאמר משה רבינו לישראל (דברים יח טו), 'נביא מקרבך מאחיק כמוני יקים לך ה' אלקיך', כי פסוק זה הוא הבטחה שהבטיח משה רבינו לעם ישראל, שבכל דור ודור יהיו לנו צדיקים כאלו שינהיגו אותנו, שבכל דור יהיה צדיק אחד גדול שמנהיג אותנו ומדריך אותנו בתורה, בקדושה, בטהרה, ביראה, בסור מרע ובעשה טוב, בהתלהבות במצוה, בחשק, בכמיהה, בצייפיה, בערגה, ובכל דבר ודבר שהוא לעבודתו יתברך, כי לאיכות המצוה שתהיה באיכות הטובה ביותר צריך את מנהיג הדור.

מילין וקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על ידי שמחזיק עצמו כגר בעולם הזה זוכה להידבק בה'

שהם תושבים קבועים, כי כך התהלך בכל ימי חייו בבחינת 'שוב יום אחד לפני מיתתך', וכן נאמר בכתוב (קהלת ט יב) 'כי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים שנאחזים במצודה רעה וכציפורים האחוזות בפח, כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום', שמזה דרשו במדרש (קה"ר יא ה) שיום המיתה מכוסה מבני אדם.

התורה מזכירה לנו כי בעצמותנו אנחנו גרים

כיון שההרגשה שהעולם הזה ארעי וזמני והאדם נמצא בו כ'גר', לפיכך אומר הקדוש ברוך הוא אומר לבני ישראל (שמות כב ט) 'וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים', להזכירנו כיצד מרגיש גר שמכך נלמד לכל אחד מישראל שידע וירגיש כי 'גר אנכי בארץ', ומי שהוא גר לא עושה דברים של קבע, שכן עוד מעט יבוא היום וכבר לא יהיה כאן, וכל שטורח הוא לזמן שיחזור לביתו, וכן כל אדם צריך להכין עבור ביתו הוא העולם הבא הדומה לטרקלין, אך לא ישקיע בפרוזדור על חשבון הטרקלין.

תחילת העלייה במדרגות הקדושה היא להרגיש גר בארץ

הדרכה זו ולאן יכול להעפיל האוחז דרכו כ'גר אנכי בארץ' הכניס דוד המלך ע"ה בספר התהלים (טו א-ב) 'מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך, מי ישכון בהר קדשך, הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו'. 'מי יגור' לשון עראי, 'מי ישכון' לשון קבע. ללמד בא כי ההולך בדרכי אבותינו שחיו בהרגשה כי עולם הזה הינו ארעי, ומשים עצמו כגר בעולם הזה, הוא אשר יזכה ל'מי ישכון' שיזכה לקביעות מקום בעולם הבא, וכדרך שאמרו בפסוק (במדבר כד ה) 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל' שהדרך להגיע למשכן קבוע 'משכנותיך ישראל' היא 'אהליך יעקב' בחינת האוהל, שיחוש שהוא עראי בכל עניניו באכילה ושתיה וכו' ויעשם כלאחר יד בבחינת בלתי לה' לבדו, ובכל דרכיך דעהו.

שהרגיש שזמנו בעולם עראי ומבקש מהקדוש ברוך הוא שלא יסתיר ממנו התורה והמצוות כדי שיספיק לקיימם. וכן הוא אומר (שם לט ה-ו) 'הודיעני ה' קצי ומידת ימי מה היא אדעה מה חדל אני, הנה טפחות נתת ימי' כמו שביארו הר"ה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא ע"ה, כאדם המודד חבל באורך מאה אמות, שאין בידו רק את הטפח בו הוא מחזיק ברגע זה, ואילו כשימשיך לטפח הבא אחריו, הרי שמה שיש בידו הוא רק את אותו הטפח אך אין לו מה שהיה קודם וכן מה שיהיה אחריו. וכך גם אמר דוד המלך ע"ה על שנות האדם, מה שעבר הרי עבר, ומה שעתיד להיות עדיין אינו יודע כיצד ומה יהיה, וכל מה שיש בידו הוא רק הרגע הזה שנמצא בו, וברגע הבא כבר יתכן שכבר יבוא זמנו.

וכאשר יתבונן ויחשוב שאין לו רק את הרגע הזה, כמה יהיה יקר וחשוב בעיניו הרגע הזה, ויעבוד את ה' באהבה וביראה טהורה ובדביקות נפלאה, וכן צריך להיות תמיד בעיני בני אדם, כי מי ידוע מה יולד יום, ואין לו רק יום זה ושעה זו שהוא עומד בה, וזה שאמר התנא (לעיל פ"ב מ"ה) 'שוב יום אחד לפני מיתתך' שיחשוב ויתבונן תמיד כי הוא יום אחד לפני מיתתו, כי מה שעבר - עבר, ומה שעדיין עתיד להיות אינו יודע, ואין לו רק את הרגע ההוא.

וזהו הפירוש בדברי חז"ל (שבת פג) 'אין התורה מתקיימת אלא במי' שממית עצמו עליה', רוצה לומר, שייתבונן בעת לימודו שאינו יודע אם יזכה ללמוד עוד פעם, ויתכן כי זה הרגע הוא הרגע האחרון שלו, ובהתבוננות זו ממילא ילמוד בטהרה וביראה וממילא מתקיימת אצלו.

וזאת היתה עבודתו של דוד המלך ע"ה שהרגיש עראי בארץ 'גר אנכי בארץ', ולכן לאחר שאמר 'הנה טפחות נתת ימי' אמר (פסוק יג) 'כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי' שדוד המלך החזיק עצמו 'גר' בעוד כל העולם חושבים

ויקח יתרו חתן משה את צפורה וגו', ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם פי אומר גר הייתי בארץ נכריה, ושם האחד אליעזר פי אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה (ית"ד).

הקשה בעל אך פרי תבואה ע"ה (פר' יתרו ד"ה אשר), הלא ההצלה מחרב פרעה הייתה קודם לבריחתו והיותו 'גר' בארץ נכריה, ואם כן היה לו להקדים השם אליעזר על שם 'אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה' ולשני גרשום על שם 'גר הייתי'.

ומבאר שכיון שמשו רבינו ע"ה הוא הדעת של כל הקדושה, לכן לימד אותנו דרכי ה' שהעיקר הוא שיראה האדם עצמו כגר בארץ נכריה ואין לו בכאן שום קרוב וגואל רק שאדון המדינה חומל עליו ויקיים כל מיני גירות שבעולם כמבואר בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"א), ועל ידי זה יכול אחר כך לקרב עצמו אל ה' יתברך. וזאת הסיבה שאמר מתחילה 'כי גר הייתי בארץ נכריה' שעל ידי 'גר הייתי' יוכל להגיע ל'אלהי אבי בעזרי' שמדבק עצמו בקדוש ברוך הוא, וגם 'ויצלני מחרב פרעה' שעל ידי זה ניצול מחרב של הסטרא אחרא.

אבותינו הקדושים הרגישו 'גרים' בעולם

ולכן מצינו באבותינו הקדושים שכולם נקראו גרים, שהרגישו בכל עת כי כל היותם בעולם הזה הוא דבר עראי כגר שאינו תושב המקום, שהרי 'העולם הזה דומה לפרוזדור'. אברהם אבינו ע"ה אמר לבני חת (בראשית כג ד) 'גר ותושב אנכי עמכם', ואפילו שבני חת לא החשיבו אותו לגר, ולהיפך עוד אמרו לו 'נשיא אלהים אתה בתוכנו' חש עצמו בכל מקום שהוא גר בארץ ואין לו קביעות מקום בעולם.

דוד המלך חש כל רגע כי אולי הוא הרגע האחרון וממילא חי בעולם הזה בארעיות

גם דוד המלך ע"ה אמר (תהלים קיט יט) 'גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצוותיך'

אוצר ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים וטובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com